

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov m m po 40 stotink, oz. zvalje, poslaničarje in vabila p L. — Oglasi denarnih zavodov m m po L. 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Žalostna obletnica

13. julij 1920. — 13. julij 1921.

Tržaški Jugoslovenci obhajamo danes žalostno obletnico.

Ravno danes, 13. julija, je leto dni, odkar je nahujskana in podivjana množica v divjem besu naskočila in požgala naš »Narodni dom«. 13. julija 1920. je bil najnesrečnejši dan v zgodovini tržaških Jugoslovenov, toda 13. julija 1920. so si tudi vtisnili naši italijanski sodržavljani večni žig sramote na čelo. Nič ne pričakoval, da bi bil kulturni narod zmogel takega zločina. Toda česar nismo pričakovali mi, so oni že vnaprej vedeli. Napadali so v svojem besnilu pozabili za hip, da so ljudje. Ni jih ustrašila niti grozna misel, da postanejo lahko vsak hip od demonstrantov morilci najhujše vrste.

Groza nas obhaja, ko se spomnimo onega dne, in gnus vstaja v naši duši, ko gledamo v duhu vse one nečloveške prizore. Kakor tolpa ameriških Indijancev so pridrevli na trg pred tedaj »nosno zgradbo in z divjim krikom so se zagnali proti zaprtim okencem in v hodu. Počile so prve bombe, toda vrata so še stala, počile so druge, tretje... in množica je vdrla skozi odprte in peklenskim krikom v hišo, oborožena z bombami, samokresi, puškami in — bencino. V hipu so bili prostori polni gostega dima in rdeč plamen je švignil skozi razbita okna in vrata, v pritličju, v podstrešju, na vseh straneh. Tedaj pa sta se prikazali na oknu v drugem nadstropju dve osebi, mož in žena: dve nedolžni žrtvi. Prepadeni ste bili na smrt in groza jima je na široko odprla prestrašeni oči in jima preobrazila smrtno blede obraza. Pokleknila sta in iztegnili roke, proseča usmiljenja. Kamen bi se ju bil usmilil, toda ljudje se ju niso. Peklenski krik je zaoril na trgu, kakor tedaj, ko so ljudje kričali: »Križaj ga! Križaj ga! In križali so ju: Ubogi žrtvi sta skočili v globino iz drugega nadstropja na trg...

Se ni bilo zadosti! — Plamen je bil že objel streho na hiši, ko se prikažejo na strehi možje, ženske in otroci, ki so obupno tekali sem in tja, bežeč pred smrtjo — v plamenu. Zbežali so bili iz svojih stanovanj v smrtni strahu in begali po hiši, gori, dol, na desno, na levo — nikjer rešitve. Požar se je medtem širil vedno bolj, vrata na hodnikih so že pokala, gost dim se je že valil proti njim in jih dušil. Pribežali so na streho. In tedaj se je zgodilo nekaj groznega. Med divjim krikom množice je pokleknila četa vojakov pred vojašnico in začela streljati proti tem nesrečnikom, ki so se obupno vrnili nazaj v dim in plamen. Množica pa je klicala in se smejala.

... »Križaj ga! Križaj ga!«
Rešili so se, ker je neki naš človek tvegal svoje življenje in jim odprl v zadnjem hipu stranska vrata, in zbežali, pljuvajući zasramovani, sirote: zgorelo jim je vse, kar so imeli, rešili so komaj le golo življenje... Nahujskana množica pa je divjala dalje. Vsak plamen, ki je švignil skozi okno, je bil pozdravljen z radostnim vzklikom, vsaka oknička, ki je padla na trg, s ploskanjem rok. In ni jim bilo zadosti, da je ostalo od ponosne zgradbe le golo zidovje, ni jim bilo zadosti, da so uničili nekoliko nedolžnih družin, ni jim bilo zadosti, da so sežgali, razbili in razdeljali skoraj vse jugoslovenske imetje v Trstu in si omarili roke z nedolžno krvjo; po tem niso imeli niti toliko ponosa, da vzamejo sramoto na se: vrhovi so odgovornost na nas. Mi smo izvalili one zločine, mi smo metali bombe na mirno množico, ki je prišla... molit pred »Narodni dom«, mi smo pripravljali proti njim oborožen upor in smo v ta namen napolnili »Narodni dom« z bombami in granatami, s puškami in strojnimi od vrha do tal... In celi vlaki municije so prihajali one dni z onstran meje za nas, za naša zarotniška društva, ki so hranila v »Narodnem domu« bombe in bodala in slike kralja Petra in... Franca Jožefa... in se sestajala k zarotniškim posetkom. — Leto dni je od tedaj, toda naš gnus nad toliko podlostjo se še ni polegel... ker ni imel časa.

Dogodki 13. julija so bili samo prva točka programa stranke sedanega fašistovskega poslanca v rimski zbornici Giunte. Onega dne so bili sneli masko,

ki jih je dotlej skrivala, onega dne so naredili samo prvi korak na poti, po kateri hodijo še dandanes. Začelo se je sistematično zatiranje našega ljudstva in njegovega imetja. Najprej v mestu, potem v okolici, končno po deželi. Udušiti hočejo vsako sled našega kulturnega življenja. Naša kulturna društva morajo sklicevati svoje sestanke skrivaj, po brlogih, kakor divje, preganjane zver, danes tukaj, jutri tam; vse naše življenje je odvisno od milosti fašistov, ki imajo za seboj vse državne organe; naš jezik je potisnjen iz javnega življenja; naša družba je razglašena, naše ljudstvo, naši otroci zasramovani, naše kulturno življenje potisnjeno za stoletje nazaj: obojeni smo v kulturni državi na kulturno smrt!...

Najprej so nas potlačili v mestu. Tržaški Jugoslovenci nimamo kot italijanski državljani pravice do kulturnega življenja. Mi, ki smo bili ponosni na naš kulturni razvoj, moramo mirno gledati, kako nam fašisti zasedajo prostore naših kulturnih društev, ne da bi oblasti zgenile niti z mezinem; mi, ki smo upali, da bo s smrtjo Avstrije vstalo za nas bolj svobodno kulturno življenje, ne vemo, kam bi s svojimi otroci, ker nimamo svojih šol: novih niso odprli, še stare so zaprli... mi, ki smo imeli tudi svoje skromno gledališče, si ne smemo več privoščiti niti najbolj nedolžne kulturne prireditve v tешnih, skromnih prostorih, ne da bi pri tem tvegali svoje življenje in imetje; mi, ki smo se bili gospodarski že dobro razvili, vidimo, kako naše gospodarstvo propada, ker smo stisnjeni v obroč, ki nam brani vsako gibanje... v enem samem letu smo bili potisnjeni za 50 let nazaj! In ne samo mi, tržaški Jugoslovenci, temveč vse naše ljudstvo.

Ko gledamo danes golo in ožgano zidovje našega nekdanjega kulturnega središča, nam uhajajo misli na našo tužno Istro, na njene požgane vasi, na njeno zatirano in preganjano mučeniško ljudstvo. Tudi Istra bo hleti praznovala krvavo obletnico... Zakaj mi smo narod ki praznuje tudi, in še najbolj, dneve svoje največje nesreče in žalosti, kakor je dejal Lloyd George med vojno. Dokler bodo stali pusti zidovi našega požganega Doma na Oberdanovem trgu, dokler bo cvilela mrzla kraška burja skozi njegova ožgana okna, dokler bo izpiralo deževje te gole kraške stene in dokler bo tukaj še en Jugosloven, — d. j. tlej bo 13. julija 1920. praznik, ki bo spominjal na največjo nesrečo in žalost tržaških Jugoslovenov.

Letos slavimo prvo obletnico. Ne s sovraštvom v srcu, ki kliče maščevanje, temveč z ogorčenjem, ki kliče pravico. Vkljub groznim krivicam, ki so se nam godile in se nam še gode, nismo se izgubili zaupanja v poštenost in pravičnost italijanskega naroda, s katerim smo sedaj v isti državi, s katerim nam je usojeno deliti srečo in nesrečo. Ne moremo verjeti, da bi italijanski narod ne uvidel, ko nas spozna, da smo vredni boljše življenja, nego smo ga imeli doslej, ne moremo verjeti, da ne bo uvidel, kako nečastno je za narod 40 milijonov duš, če se spravi na peščico tujerodnega ljudstva, ki ga je hotel imeti v svojih mejah in katero se je vključ v liki žrtvi vendar vdalo v vsiljeno mu usodo, če se spravi na to peščico ljudstva samo za to, ker hoče to ljudstvo živeti v okviru države svoje kulturno življenje. Prepričani smo, da ni daleč časa, ko bo italijanski narod uvidel, da se s takšnim sistemom, kakor se izvaja proti nam Jugoslovenom v Italiji, le vzpodbujajo strasti sovraštva in mržnje, ki se, s takimi sistemi vsajena, ne bo dala tako z lahka iztrebiti.

Če pa bi zla usoda hotela, da se motimo, tedaj nam ne bo ostalo drugo, nego da promatramo naše razvaline s tistimi občutki, kakor smo jih imeli, ko so gorele... Tudi v tem slučaju naš up ne bo padel, kakor ni še padlo zidovje našega »Narodnega doma«, ker mi smo narodi, ki podajamo od ust do ust, od rodu do rodu, do daljnjih kolon spomin na svojo nesrečo in krivice, ki se nam gode: naša zgodovina je dokazala, da jih znamo pretrpeti in preživeti.

radi pa v prostorih predsedništva deželne vlade svečana poklonitev, katere so se udeležile kolege oblastvenih zasopnikov tudi številne korporacije in društva.

Italijansko-jugoslovenska trgovinska pogajanja.

BELGRAD, 11. Trgovska pogajanja med italijansko in jugoslovensko delegacijo se nadaljujejo živahno. Doslej je bilo predloženo konferenci strokovnjakov besedilo dogovora o ribarenju. Sedaj se vrše pogajanja o dogovoru glede plovbe. Predsednik italijanske delegacije kom. Lucio li je podal časnikarjem nekatere izjave o teh pogajanjih. Poluurađna »Pravda« objavlja te izjave. Predvsem je kom. Lucio li poudarjal potrebo iskrenega prijateljstva med obema sosednima narodoma. Spominjal je, da se trideset let bavi s sklepa-

njem trgovskih dogovorov in da sodeloval tudi pri sklepanju trgovske pogodbe med Italijo in Srbijo l. 1906.

Ker se sedaj nahajajo še vse države v prehodnem povojnem stanju, se morejo skleniti le začasne pogodbe. Kar se tiče naših pogajanj, bodo trajale več dni, ker se morajo čakati nova navodila in zbrati potreben material. Toda važno je, da smo že dobro začeli. Medtem nismo imeli opraviti z velikimi težavami, ker je sporazum v interesu obeh strank. Zakasnitev pri povrnitvi italijanske delegacije po prvem odhodu iz Belgrada je imela svoj vzrok edino le v stavki italijanskih železničarjev na Primorskem. Vključ temu smo imeli doslej že 16 sej.

Ni točna vest — je nadaljeval kom. Lucio li — da sta sklenitev trgovske pogodbe in izpraznitev ozemlja, ki jo predvideva rapalska pogodba, v zvezi in ena od druge odvisni. Naše delo nima nič opraviti s politiko. Trgovska pogajanja so trajala nekoliko mesecev vedno in med vsemi državami. Ta pogajanja niso tudi v nobeni zvezi s pogajanjem glede skupnega izkoriščanja baroške in reške luke, katere vodi sen. Quartieri.

Kom. Lucio li je izjavil, da se pogajanja vedno vrše in da upa, da bodo kmalu dokončana.

Grof Manzoni odpotoval v Rim.

BELGRAD, 12. Ker se predvideva začetek novih pogajanj z novo italijansko vlado glede rešitve reškega vprašanja, je odpotoval italijanski poslanik grof Manzoni v Rim, da se predstavi novi vladi in se posvetuje z njo glede svojega nadaljnjega delovanja.

Minister Rainieri v Gorici. Gorica, 12. Včeraj je prišel v Gorico minister za osvobodene pokrajine posl. Rainieri. Minister je obiskal soško dolino. Po tem obisku se je odpeljal v Tržič, kjer si je ogledal ladjedelnico »Adria«.

Italija

Japonski prestolonaslednik v Rimu. NEAPOLJ, 12. Danes jutraj ob 6.55 je odpotoval japonski prestolonaslednik s posebnim dvornim vlakom iz Neapolja v Rim. Prestolonaslednika spremljata japonski poslanik pri rimskem dvoru in italijanski admiral Biscaretti. Pred svojo odhodom iz Neapolja je prestolonaslednik Hirohito dal agenciji Stefani poslanico, v kateri pozdravlja Italijo, proslavlja njeno zgodovino in izraža željo, da bi njegov obisk kar najtesneje stnil prijateljske vezi med Italijo in Japonsko.

RIM, 12. Posebni dvorni vlak z japonskim prestolonaslednikom je prispel na postajo Termini ob 11.20. Čim se je vlak ustavil, je stopil prestolonaslednik z vlaka. Sprejel ga je italijanski kralj. Na postaji so bili člani vlade, zastopniki senata in zbornice, diplomatski zbor in mnogo drugih dostojanstvenikov. Po pozdravu je predstavil kralj Viktor Emanuel III. japonskemu prestolonasledniku člane vlade, nakar sta si oba ogledala častno četo, ki je izkazala gostu predpisano čast. Nato sta se kralj in prestolonaslednik odpravila v kočiji proti Kvirinatu. Na trgu Esedra se je kočija ustavila in tu je rimski župan Valdi pozdravil visokega gosta v imenu rimskega mesta. Potem sta se kralj in prestolonaslednik odpravila v dvor. Sprejema se je udeležila tudi velika množica občinstva. Mesto je v zastavah.

Izgredi v Viterbo in vlada

RIM, 11. (Stefani) Vseled resnih dogodkov, ki so se zvršili preteklo nedeljo v Viterbo, je poslalo ministrstvo zunanjih zadev takoj na lice mesta enega glavnega nadzornika javnega varstva, da ugotovi dogodke in da določi, kdo je odgovoren. Temu nadzorniku je naloženo, da razširi svojo preiskavo tudi na okolico, kamor morda vodijo niti žalostnih dogodkov, ki so se pripetili v Viterbo.

Delovanje naših poslancev v Rimu

Slovesne obljube ministrskega predsednika

RIM, 11. Danes je bil poslanec Šček sprejet od ministrskega predsednika Bonomija, kateremu je predložil svoje priporočila in zahteve.

Ministrski predsednik se je zelo zanimal za poslančev izvajanje o potrebi izmenjave denarja.

Objubil je tudi, da se čimprej otvori šole v Istri.

Na pritožbo poslanca Ščka, da se držijo aretiranci po mesece in mesece v zapornih, ne da bi se zaslili, je ministrski predsednik z gotovostjo objubil, da bo dal takoj ukaz, naj se nemudoma zaslili vsi, ki ječe v kazniščah.

Kar se končno tiče zahteve po obnovi naših porušenih krajev, je ministrski predsednik objubil, da v kratkem pošlje svojega zastopnika, da si ogleda na licu mesta naše porušene kraje, da se tako pospeši delo obnove.

Francija

Govor ministrskega predsednika Briand o zunanjih politiki. — Francija in sojenje vojnih zločincev

PARIZ, 11. Na predpoldanski seji je imel neodvisni radikalec Soulier govor, v katerem je opozarjal vlado na tesne zveze med Kemal pašo in Nemčijo. Nemčija vidi, da ji je ob Renu zastavljena pot, in hoče delati Franciji sitnost na vzhodu: na Turškem in tudi v Siriji. Soulier zahteva od vlade odločnejšo politiko na vzhodu.

Nato je povzel besedo ministrski predsednik Briand in branil v dolgem

govoru zunanjo politiko sedanje francoske vlade. Gre za to, da se določi — je rekel Briand — ali se vojskujemo proti turškim nacionalistom ali ne. Na eni strani se vladi odrekajo krediti, ki se zahtevajo za bližnji vzhod, na drugi strani pa se priporoča vladi odločnejša politika. To se pravi zahtevati nemogoče reči. Glede Sirije spominja na pogodbo iz l. 1916 in druge pogodbe, ki so ji sledile. Vprašanje je, kako bo Francija varovala neizmerne meje Sirije. V tem oziru mora dobiti popolna jamstva. Dokler se to ne zgodi, Francija ne more umekniti svojih čet iz Cilicije.

Francija je vedno pripravljena zavestnikom, naj se svesrka mirovna pogodba spremeni, ker je preveč v nasprotju z dosedanjimi običaji. Briand se je tu doteknil zadnjega poskusa, ki so ga napravili zavezniški, da bi napravili mir med Grki in Turki. Francija je imela tedaj na vzhodu več kot 100.000 mož in se je morala brigati za to vprašanje. Francija želi skleniti s Turško mir in je pripravljena spoštovati načelo narodnosti in njene gospodarske in finančne koristi. Turške nacionaliste smatrajo nekateri za fanatike in prenapeteže. Toda to so turški patrioti in jaz jih spoštujem — je dostavil Briand.

Vprašanje Sirije se bo rešilo samo od sebe. Mi nečemo napraviti od te dežele nikake naselbine; ker nimamo imperialističnih namenov. Francija si mora prizadevati, da napravi mir in slovo med vsemi štirimi plemeni, ki živijo v tej deželi. Dasi so njihove koristi različne, je to vendar mogoče, ker so Sirijani veliko naprednejši kot drugi narodi na vzhodu, kar je zasluga francoske prosvetne delavnosti v omenjeni deželi. V Sirijo nas je klicalo prebivalstvo samo in mi moramo v njej ostati.

Nato je Briand govoril o splošnih vprašanjih zunanje politike. Rekel je, da je Francija lahko zadovoljna s svojim položajem. Tudi ima zadosti moči, ki jo lahko pokaže, kjer je treba. Pangermanisti naj le dalje zastrupljajo nemški narod, Francija ne bo nikdar več dovolila, da bi ji Nemčija postala zopet nevarna. Popolnoma odobrava postopanje francoskega zastopstva v Gornji Šleziji. Francija ima v tem vprašanju določen cilj: izvajanje mirovne pogodbe.

Glede sojenja vojnih zločincev je Briand naglasil, da je to vprašanje vključeno v ultimatum. Nemška vlada je uvedla navidezno postopanje proti vojnim zločincem. Vseled tega je francoska vlada uvidela, da je njeno zastopstvo pri sodišču odveč in ga je odpoklicala, ker je moralo prisostvovati le navadnemu zasmevovanju pravice. Toda zavezniški bo do vprašali Nemčijo, ko pride čas, kako je postopala proti vojnim zločincem.

Vlada kancelarja Wirtha si prizadeva, da bi vestno izpolnila svoje obveze. Kljub temu pa odredbe proti Nemčiji ni mogoče preklatici. To je boljše tudi za Nemčijo. Ako bi prišla zopet na površje kaka pangermanistična vlada in bi napravila kak neumen korak, bi bil položaj za Nemčijo mnogo resnejši, če bi odredb ne bilo več, kakor če bi bile še v veljavi. Nemčija je premagana in mora prenašati svoj poraz. Francija mora imeti od zmage vse koristi, ki ji pritečejo. (Burno odobravanje na vseh klopek.)

Francija in Hardingova poslanica

PARIZ, 12. Diplomatski zastopnik Zedinjenih držav je obiskal včeraj predpoldne francoskega ministra za zunanje zadeve in je vprašal, ali je francoska vlada pripravljena sprejeti vabilo predsednika Hardinga h konferenci, ki bi se vršila v Washingtonu in bi razpravljala o skrčenju oboroževanja na morju, o vprašanju Tihega oceana in Daljnega vzhoda.

Sojenje vojnih zločincev. — Francija in Belgija izrekli sodišču v Lipskem nezaupnico.

PARIZ, 12. G. Maller, član francoskega sodišča, in drugi člani francoske misije, ki je imela nalogo prisostvovati obravam proti vojnim zločincem pred sodiščem v Lipskem, so se povrnili v Pariz. Omenjeno misijo je francoska vlada odpoklicala vsled tega, ker je sodišče opustilo generala Stengerja.

Francoski poslanik v Bruslju g. Margerie je obiskal belgijskega ministra za zunanje zadeve in mu je predložil potrebo, da bi tudi Belgija sledila zgledu Francije. Minister Jaspas je nato obvestil francosko vlado, da bo Belgija zahtevala od sodišča v Lipskem, naj ji povrne vse spise, ki so mu bili predloženi od belgijske vlade. Ta korak belgijske vlade je posledica izjav, ki so bile pred kratkim podane v senatu, in je v skladu z belgijskim javnim mnenjem.

Anglija

Anglija in poslanica predsednika Hardinga. — Izjave Lloyda Georgea o zvezi z Japonsko in odnošajih z Ameriko

LONDON, 12. Lloyd George je dal v dolnji zbornici sledeče izjave o angleško-japonski zvezi: Angleško-japonska zveza ni bila odpovedana in je vsled tega veljavna, toda Anglija in Japonska želita spraviti zvezno pogodbo v sklad z določbami pravilnika Zveze narodov. V nadaljevanju se je Lloyd George dotaknil poslanice pred Hardinga. Pozdravljala v imenu angleške države ta hvalevredni korak predsednika Zedinjenih držav. Nato je Lloyd George dostavil: V naših odnošajih z Zedinjenimi drža-

vami nas vodijo trije glavni pomeni: 1. Japonska je naša stara zaveznica. Med nami in njo obstaja sporazum že 20 let in ta sporazum je mnogo koristil ne samo nam, temveč sploh svetovnemu miru. 2. Kitajska ima mnogo številno prebivalstvo in velika naravna bogastva. Njeno prebivalstvo ceni naše prijateljstvo in mi želimo, da bi bile njene koristi zavarovane. 3. Prebivalstvo Zedinjenih držav nam je zelo sorodno. Vseled te sorodnosti, ki se pridružuje skupnim koristim, se želimo posvetovati z Zedinjenimi državami in z njimi sodelovati. Gre za to, da se najde način, s katerim bi se zadovoljile vse tri predpostavke, t. j. da se najde politika, ki bi odvrnila nevarnost sporov na Tihem oceanu in ki bi kljub temu varovala državne koristi na Daljnem vzhodu. Lloyd George je rekel nadalje, da je konferenca angleških ministrskih predsednikov prepričana, da so Zedinjene države važen činitelj svetovnega mira. Toda konferenca misli tudi, da je treba ohraniti tesno sodelovanje med Anglijo in Japonsko. Ako se upliv in delovanje obeh velikih azijskih držav spravi v sklad, bo mir na daljnem vzhodu zajemčen, kar bo velika dobrota za Anglijo, ki hoče, da naj bodo vrata v Kitajsko odprta vsem narodom in pušča Kitajski vsa sredstva, ki so ji potrebna za njen mirni razvoj. S tem sporazumom bi bile poleg tega zajemčene koristi Anglije na Tihem oceanu in bi se preprečilo tekmovanje v oboroževanju na morju. To so glavne misli, ki so bile predmet pogovorov med Anglijo, Zedinjenimi državami in Japonsko. Ob zaključku je Lloyd George naglasil, da se Kitajska smatra za neodvisno državo in vsled tega je bila obveščena o vsem na isti način kot druge prizadete države.

Albansko vprašanje pred angleško zbornico

LONDON, 12. Neki poslanec je vprašal v dolnji zbornici vlado, ali je bilo l. 1920. sklenjeno med Lloyd Georjem in Clemenceauom, da se ima Albanija razdeliti, ali je bila ta politika pozneje vsled Wilsonovega nasprotovanja opuščena, ali je Albanija napravila priziv pri Zvezi narodov, ali je vrhovni svet zavrnil ta način rešitve albanskega vprašanja in ali so se zavezniški povrnili k prejšnji politiki razdelitve Albanije. Lloyd George je odgovoril: Glede prvih dveh vprašanj bo g. poslanec našel odgovor v dogovoru iz l. 1915., kjer bo našel, da se je takrat predvidevala razdelitev Albanije, česar Wilson ni hotel odobriti. Glede 3. in 4. vprašanja se g. poslanec moti. Albanska vlada se je obrnila do Zveze narodov radi nekatere sporov s svojimi sosedmi in je dobila odgovor. Zveza narodov je sklenila, da ne bo posredovala v teh sporih in da bo čakala sklepe poslaniške konference. Obenem pa je izrazila upanje, da se bodo prizadete države izogibale vsem iz zivalnim dejanjem in da bo poslaniška konferenca sklepala čim prej o albanskem vprašanju. Ravno sedaj — je nadaljeval Lloyd George — je to vprašanje na dnevnem redu v Parizu. Ne more nečesar reči o tej razpravi ne o sklepu poslaniške konference.

Po sklepu premirja na Irskem. — Splošna radost v Dublinu. — Negotovost

LONDON, 12. Vsi tukajšnji listi glede zadržanja skrajnih fenijancev navdušeno pozdravljajo razvoj irskega vprašanja v zadnjih dneh, ki so bili odločilnega pomena za uspeh ali neuspeh Lloyd Georgeovega poskusa za pomirjenje Irske. Vsi listi — razen »Morning Post«, ki zameri Lloyd Georgeu, da se je spustil v pogajanja s takim »morilcem« in tujcem, kot je De Valera — se veselijo, da je voditelj irskih vstašev sprejel Lloyd Georgeovo ponudbo. V Dublinu, kjer se je vršila morda zgodovinska seja med De Valero, njegovimi tovariši in zastopniki južnoirskih unionistov, na kateri se je De Valera odločil, da sprejme Lloyd Georgeovo ponudbo, se je nakrat začelo normalno življenje, katerega si mesto že davno ni moglo privoščiti. V Dublinu se nahajata tudi glavni stan angleške armade, ki se bori proti Irsem. Toda na zunanje se to niti ni opazalo. Prisotnost velikega števila višjih in nižjih častnikov, ki sestavljajo osrednja poveljstva vsake bojujoče se armade in ki dajajo mestu, kjer se nahajata glavni stan, posebno in značilno živahnost, je v Dublinu le slabo padalo v oči, zakaj angleški častniki, nižji in posebno višji častniki so se morali skrbno skrivati, da bi jih ne zadela maščevalna roka irskih fenijancev, ki so nepričakovano prežali nanje. Kakor hitro pa se je bila pred včerajšnjim razmela vest, da je De Valera poslal Lloyd Georgeu dovoljen odgovor in da je bilo sklenjeno premirje, je mesto popolnoma izpremenilo svoje lice. Vrhovni poveljnik angleške armade general Macreedy je prvi krat svojega službovanja obklesel svojo uniformo in se je vozil po ulicah v odprtem avtomobilu in brez vojaškega spremstva. Nič se mu ni zgodilo, prebivalstvo mu je prirejalo ovacije.

Temu dogodku se pripisuje velika važnost za presojo splošnega položaja. Še večji pomen pa ima brez dvoma očitna dobra volja, ki jo kažejo tako feni-

janci kakor angleška oblasta, da bi sklenjeno premirje ne ostalo samo na papirju. De Valera je razposlal svojim pristajšem sledeča navodila: 1. Vsi napadi na kraljeve čete imajo prenehati; 2. raba orožja je prepovedana; 3. vojaški nastopi vsake vrste naj prenehajo; 4. naj se prepreči vsako poškodovanje zasebne in državne imovine in 5. treba se je izogibati vsem izgredom, ki bi znali povzročiti, da se vmešajo kraljeve čete. Istočasno je angleška vlada izdala sledeče odredbe: 1. Vojaštvo naj se omeji le na najnujnejšo podporo, ki bi jo znala potrebovati policija; 2. policija in vojaštvo naj opusti vse hišne preiskave; 3. odredba o zapiranju stanovanj se odpravi; 4. pošiljanje pojanj na Irsko se ustavi in 5. za javni red v Dublinu bo skrbela izključno policija.

Razpoloženje prebivalstva kaže, da je večina irskega prebivalstva sprejela premirje z velikim zadoščenjem. V Dublinu se meščani javno bratijo z angleškimi častniki in vojniki, s katerimi so se še do včeraj borili na življenje in smrt. To kaže, da je Lloyd George dobro izbral hip za svojo ponudbo. V splošnem veselju je pa vendar ena negotovost, ki kalu ljudsko radost. Znano je, da je med fenijanci ena struja, ki je proti vsakemu sporazumu z Anglijo. Ne ve se, ali se bo ta struja pokorila navodilom predsednika De Valere ali ne, ali bo prenehala z napadi ali jih bo nadaljevala. Ako se bodo napadi nadaljevali, bi to celi zdevi mnogo škodovalo. Predvsem bi trpel ugled De Valere samega. Nepopolnosten fenijanski levica bi postala z nadaljevanjem sovraštva zavezništva tiste ga dela angleškega javnega mnenja, ki obsoja Lloyd Georgeov korak in mu ne more odpustiti, da se je ponižal pred De Valero, ki pravzaprav ni niti Irec (oče De Valere je bil Španec in se je preselil na Irsko, kjer se je oženil z neko Irko).

Kljub svojemu španskemu pokoljenju pa ima De Valera ogromno večino fenijancev na svoji strani. Zraven tega je pokazal, da je osebnost preprčan pristajš sporazuma z Anglijo. To je dokazal med drugim tudi s tem, da je povabil v Dublin južnoafriškega ministrskega predsednika generala Smutsa.

Ako ne pridejo vmes nepričakovane težkoče, bo prišel De Valera še ta teden v London, kjer se bo sestel z Lloyd Georgeom. Temu sestanku se po pravici pripisuje velika zgodovinska važnost.

De Valera pride jutri v London
LONDON, 12. De Valera je odgovoril Lloyd Georgeu na njegovo vabilo k sestanku in mu je naznanil, da pride v London prihodnji četrtek.

De Valero bodo spremljali podpredsednik irske republike Griffith in še dva druga njegova tovariša.

Anglija in Kemal paša
LONDON, 12. Neka vest Reuterjevega dopisnega urada pravi, da je angleški zastopnik v Carigradu odgovoril Kemal paši. Vseled novih pretiranih in nespametnih zahtev turških nacionalistov je postal staneček med Kemal pašo in generalom Harringtonom popolnoma nemogoč.

Rusija
Demobilizacija rdeče armade. — Preosnova glavnega stana

HELSINGSFORS, 11. Demobilizacija ruske rdeče armade je končana, vojaki in častniki starejših letnikov so odpušeni. Pod orožjem ostane 500.000 mož, ki so dobro oboroženi in dobro izvežbani. Kljub temu se vaje nadaljujejo in stoječa armada je preskrbljena z vsem, kar je potrebno za ohranitev vojevitvega razpoloženja med vojaki.

Glavni stan rdeče armade je bil preosnovan po nemškem vzorcu. Vrhovni poveljnik rdeče armade ostane polkovnik Kamenev, dočim je za načelnika glavnega stana določen general Rattel. Do stopnje majorja pride lahko vsak državljani, dočim mora biti komunist, kdor želi postati več kot major. Nov častniški naraščaj prihaja izključno iz častniških pripravnic rdeče armade.

Ne pozabite žrtiev v Istri!

PODLISTEK

V. F. B.

V malem svetu (81)

To je njegovo mladeniško domišljijo popolnoma zadovoljevalo v početku, ptem pa izpremenilo v pravo strast, tako potrebo, kakor je potreben pijanec alkohola, moril bolniku, čim se ga je navadil uživati. Dočim mu je bilo življenje poprej prazno, mu ga je sedaj povsem izpolnilo prvo, kar je srečal v njem in kar mu more izpolniti življenje. Ker pa mladost ne more biti brez idealov, a on do sedaj ni našel drugega, je metal v to strast vse lepo in plemenito, kar je njegova mlada duša mogla občutiti. Ljubil je Solijo radi njegove ljubezni do njega in v sled usmiljenja ki ga je občutil do nje: radi njenega trpljenja v minulosti. Ona pa je znala storiti vse, da se taka čustva v njem vzbude in ohranijo. To je dosegla s svojo bajko o nesrečni minulosti — morda je bila tudi nesrečna in jo je nesreča zrušila — in pa z načinom, s katerim je poklanjala ljubezen svojemu princu — z navadnimi ženskimi sredstvi, da je tudi najzvišnejše užitke prirejala z obrazom in kretnjami sramežljive device.

Ni se torej čuditi, da je Dragan tudi videl v nji devico, vredno njegove velike ljubezni. Kot

Neboliko resnice o aneksijskih slavnostih

V svoji izjavi »K. aneksijski slavnosti v Postojni« je rekel dr. Wilfan, naj bi gospoda vsaj priznali čustvom prebivalstva, s katerimi se oni ponašajo, kadar gre za njih same.

Mi pa bi rekli še, da prirejanje aneksijskih slavnosti med našim ljudstvom samo na sebi ne zadeva le teh čustev, ampak je tudi znamenito radi načina, po katerem se prireja te slavnosti in pa radi namena, ki ga zasledujejo prirejalci. Ljudstvu ni dana možnost, da bi po svoje govorilo, da bi iz pristnih svojih čustev, iz svoje duše dajalo izraza svojemu razpoloženju napram državi, h kateri pripada: našim ljudem ni dano, da bi govorili kot slovenski državljani Italiji! Ves način, kako se je priredila aneksijska slavnost v Postojni, je bil v očitnem nasprotju s čustvom našega ljudstva, ki se zaveda sicer svojega novega državnega pripadništva, ki pa se istotako zaveda, da je slovensko, ki ljubi svojo grudo, ki hoče braniti resnični narodni značaj svoje dežele. Prirejalci aneksijskih slavnosti pa postavljajo potemkinove vasi: vse tiste pretežne »spontane manifestacije« so narinjene, narekovane! In to je tisto, kar dela te slavnosti grde, kar naravnost onemogoča našemu ljudstvu, da bi sodelovalo.

Italijanski listi so n. pr. priobčili dolg govor, poln lepih fraz in navdušenih tirad, ki da ga je govoril »sindaco slavo di Postumia«. Pred vsem ugotovljamo, da pri tej slavnosti ni mogel govoriti župan, ker Postojna župana — nima! Pač pa ima gerenta, imenovanega od vlade — bivšega c. k. avstrijskega žandarja! Zato niti ne moremo dvomiti na resničnost vesti, došle nam iz Postojne, da se je namreč tisti slavnostni govor sestavil na civilnem komisariatu in da ga je »sindaco« le čital v slovenskem prevodu.

Seveda je režija poskrbela, da je potem neki Sestan »tolmačil« v italijanskem jeziku, kar je »sindaco« — govoril. Tako je bilo potrebno, da bi svet verjel, da je g. Dovgan zajemal res iz svojega kot poklican tolmač misljenja in volje ljudstva.

Poročila v italijanskih listih pa so predstavila svetu še tri druge, posebno markantne »poklicane« predstavnike slovenskega ljudstva: pl. Garzarollija iz »Prevalle«, kneza Schoemburga-Waldenburga in kneza Windischgratza!! Hvala lepa! Prvi gospod je sicer razumen mož in neoporečno »liberalen«, ali nikdar ni bilo v njem narodnega čuta in ne more pokazati niti na eno delo iz svojega življenja, ki bi mu dajalo mandat kot zastopnika zavezništva slovenskega ljudstva v tako težkih in usodnih časih, ko mora resnični zastopnik najintenzivnejše slovenski čuti in delovati!

Ona dva kneza pa sta iz starih nemških rodov in od nekdanj srdita nasprotnika našega naroda in do včeraj fanatična avstrijanka, prekorniki slugi tiranskega Dunaja in tiste »hiše«, ki je bila vedno sovraženica slovenskega naroda in vsakega njegovega narodnega stremljenja!

In take ljudi naj bi mi pripoznavali kot poklicane zastopnike našega naroda, ki tolmače njegovega mišljenja? Če bi mi hoteli in mogli prirediti plebiscit, na katerem bi moglo naše ljudstvo svobodno izraziti svojo voljo in govoriti iz duše, bi prišlo gotovo do manifestantne izjave, da ti aristokratski nemški možje nimajo prav nobenega mandata za zastopanje slovenskega ljudstva k'ersibodi. Oni zastopajo izključno le sebe in svoje namene.

Poročila v italijanskih listih so govorila tudi o štiridesetih županih, ki da so se udeležili postojnske slavnosti. Ugotovljamo, da ima ves postojnski okraj malo nad štirideset županov, a v Postojni ni bila niti tretjina. Mogli bi tudi govoriti o tem, kako in s kakimi sredstvi si je Postojna »nadela toaleta« — kakor so lepo poetično govorila poročila v italijanskih listih. Govorili bi tudi lahko, kako so frčali kamioni po »slavljenca« in posebno tudi po šolsko mladino! Saj so gledale to vse oči. Ljudje v Postojni in po okolici so zmajevali z glavo in se smejali, ko so čuli o poročilu v italijanskih listih, da se je vse vršilo brez vsake »pobude« od strani oblasti!

tako jo je nosil v svojem srcu in jo ohranjal tudi sedaj, ko ga je zapustila.

Vprašanje: zakaj je storila to in kako je mogla to storiti? — ga ni mnogo mučilo. Takoj je našel odgovor na to vprašanje in se zadovoljil z njim. Njegovo čustvovanje je v veliko večji meri zajelo vprašanje: kaj sedaj — brez nje? To je bil prvi krik njegove duše in prvi streljaj telesa. To mu je bila ves dan glavna misel, okoli katere so se nizale vse druge. To ga je uničilo in gonilo tudi sedaj, ko je izgubljen taval po ulicah. Prišel je bil do Save in stal tam na mostu uro časa; gledajoč v veliko vodo, rmenno, motno od gorskih hudournikov, ki so nastali vsled dežja in doplavljal pesek in blato.

Gledal je in gledal v tiste valove in pri tem mu je postajalo še tužnejše pri srcu, ali, ta nova žalost je bila drugačna. Tisti motni visoki valovi, s svojim premetavanjem in kipenjem, svojim krikom in šumom, izgubljajoč se v nedogledne, črne in tajne globine, so vzbudili v misel na smrt. Ta ga je razlitošil še bolj, ali to je bila nekaka mehka tuča, ki se je nekako ljubkavoje plazila okoli srca, in mu silila v oči vrele in velike solze, ki so mehčala prejšnjo trdo žalost kot nekaka tolažba.

Vendar se ta misel ni razvila do namere: da bi skočil v vodo in napravil konec svojemu življenju. Tako smrt se mu je zdela grda in težka. »Rajše s puško«, je pomislil in se zgrozil.

Koliko vrednosti so imele besede v Postojni o miru in spoštovanju naše narodnosti, priča dejstvo, da so celo v poročilu o istem slavu »pobratimstvo« nesramno pačili imena naših oseb in krajev. Iz našega Razdrtega so »nemški pokvečki« novo pokveko — Prevallo!! Iz Dolence so napravili Dolenjska, a iz Oreška Oreček. Niti ob taki priliki, ko so govorili sladke besede o spravi in pravici, niso spoštovali imen oseb in krajev in so potvarjali narodni značaj svete nam zemlje!

In vendar so govorili, da se je v Postojni sklenil »pakt« sloge med Italijani in Slovanci. Ne, na tak način se ne sklepa sporazumi med narodi! Gospodje oblastniki so morda sklenili »pakte« z obema knezoma, nikar pa naj nam ne govorijo, da so sklenili dogovor zakoniti in poklicani predstavniki obeh narodov! Ne slovensko, ne italijansko ljudstvo ni imelo pri tem nobene besede. A ravno zato, ker v resnici in iskreno želimo mirnega sožitja med obema narodoma, smo odločno proti načinu, kakor so se prirejale doslej aneksijske slavnosti, proti načinu, ki ne dopušča, da bi res govorilo ljudstvo; proti načinu, ki vleva: manifestiraj, če nočeš občutiti neprijetnih posledic!!

Domače vesti

Kakor v vseh drugih tržaških mestnih šolah, se vrši tudi na slovenski zasebni šoli pri Sv. Jakobu v Trstu vpisovanje prihodnj prihodnjek in torek od 8-12. Slovenski starši! Vpišite slovenske otroke v slovensko šolo!

Vladimir Perše iz Ročinja je dovršil 5. t. m. eksportno akademijo na vseučilišču v Gorenju na Francoskem z odliko. Castitamo!

Od Sv. Jakoba nam pišejo: Zdelo bi se, da je tu pri nas vse v redu, da je vse složno na polju kulturnega delovanja. A temu ni tako. V naši sredi mora biti nekaj elementov, ki se ne morejo otresti prednjih strasti nasproti gotovim kulturnim društvom in ki se vedno radi podirajo, kar drugi z velikim trudom gradijo. To so namreč ljudje, ki v svojem malenkostnem sovraštvu ne vidijo zased iz katerih prežijo na nas zlobne roke, skratka: to so ljudje, ki ne pojmujejo resnosti sedanjega časa.

Res je, bili so nekdanj časi, ko sta se naša Citalnica in pevsko društvo »Ilirija« gledala zgolj iz osebnih vzrokov kakor pes in mačka. Toda po vojni se je posrečilo nekaterim resnomsilem ljudem urediti stvar v zadovoljstvo vseh, kar je bilo toliko lažje, ker nih oseb, ki so bile združene delovanju na poti, večino ni več. Razumevanje za skupnost je prišlo hvala Bogu do tako visoke stopnje, da so se v lanskim jeseni vsa kulturna združenja sporazumela glede programa po načelu: vsak na svojem polju k istemu cilju, to je k ljudski izobrazbi. Osnova se je notranja kulturna Zveza, v kateri so si društva urenila delovanje na res modern in razumen način. Soglasno so namreč sklenila, da naj skrbijo za ljudsko izobrazbo in naše kulturne potrebe: Citalnica z dramatičnimi predstavami, z ljudsko knjižnico, s predavanji in sl. skupina Viktor Parma z gojitvijo glasbe, zlasti z orkestrom, šentjakobski pevski zbor, ki je ob tej priliki prevzel ime prejšnje Ilirije, da jo nasleduje po modernih kulturnih načelih, z gojitvijo petja itd. Soglasno se je nadalje sklenilo, da naj se pozabi, kar je bilo malenkostnih razlik med društvi, in da naj bo vsak zvišen nad babarijami, zlobnostmi in zastarelimi nasprotji, s katerimi sedanja mlajša generacija nima skoraj nič ali prav nič skupnega, pač pa da naj se vsak posameznik loti dela z modernim naziranjem. Kot samo ob sebi umevno se je sklenilo, da članstvo tega ali onega društva ne sme nikogar več ovirati, da sodeluje pri drugem društvu; da je pevec, sodeluje pri pevskem društvu ali narobe. Nekaj časa je kazalo, kakor da ima iti vse v najlepšem redu. Toda varali smo se. Ravno sedaj, ko bi bilo združeno delovanje najbolj potrebno, se pojavljajo ljudje, ki jim je n. pr. ime našega pev. društva napoti, oziroma taki, ki ne bi sodelovali več pri društvu, ako bi se to ne imelo klicati več Ilirija. Ne vem, ali igra tu veliko vlogo zlobnost ali pa otročarija; najbrže eno in drugo. Ko vse to opazujemo, mi prihaja vedno na misel basen o oslovskih senc in me boli, da se nahajajo med nami ljudje, ki ne morejo pozabiti starih žalostnih tradicij in begajo celo našo mladino, ki je vedno polna dobre volje. Ključem vsled tega ravno mladini, naj se na nekdanje reakcionarne pristaje te ali one struje ne ozira. Novi rod nam pomladi naša društva, naj jim da novo lice, odgovarjajoče duhu časa, naj spopolnjuje zgradbe, ki so nam jih zapustili starejši, naj jih prenavlja, toda vedno le tako, da se ne kvari skupno delo z zahrbtnostjo in da zginejo v prvi vrsti osebna sovraštva. A tudi starejši ljudje, ki so s svojim trudom dvignili društva, naj pomagajo, da se ta društva še bolje razvijejo, naj pustijo tudi mladini ono besedo, ki je v vsakem društvenem življenju tehtnega pomena. Želim, da te moje besede niso napisane v zrak, temveč da padejo

na podna tla. Ako se to zgodi, ne bo veselilo samo mene, ampak, verujete mi, vso našo javnost.

Zahvala. Odbor gospa in gospodičen za opremo paviljonov o priliki veselice za istrske žrtve si šteje v prijetno dolžnost, da izreče svojo najtoplejšo zahvalo vsem, ki so pripomogli, da je mogel odbor častno izvršiti prevzeto nalogo. V prvi vrsti se iskreno zahvaljuje vsem c. darovalcem, ki so prispevali v denarju ali z darovi v naravi (cveticami, pecivom, likerji, galanterijami, igračkami, pisarniškimi izdelki, z obleko, blagom za obleko, testeninami, čajem, čokolado, kakaom, s škatljami, marmelado, moko, sladkorjem in kavjo). Vsakdo do kogar so se obrnile naše nabiralke, se je prijazno odzval in, dasi se je nabiralo le zadnjih par dni, — bilo je vse tako negotovo, da se skoraj niso upale nabiralke pričeti z delom — se je vendar nabralo nepričakovano dosti in gmeten uspeh ni izostal.

S tretjajnim srcem se je odbor lotil dela v strahu, da bo vse trud zaman, ali da bi ne odgovarjal zaželjenemu uspehu. Z mrzlično delavnostjo so razvrščale naše gospe in gospodične podarjene in nabavljene predmete, ki so se tedaj bolj množili. Delo ni šlo izpod rok, kakor sicer ob stičnih prilikah in ni še bilo končano, ko so se začele vsipati na veselične prostore množice našega zavednega naroda. Tedaj pa je postalo kar vse elektrizirano in delo je šlo bliskoma od rok — razprodajanje se je vršilo z veliko naglico, tako, da je začelo kmalu primanjkovati vsega in strah, da bi ves ta »božji dar« ostal, je izginil.

Zaljubljen je veter, ki je tu pa tam silno pihal, odnesel glavno polje z imeni darovalcev in ostal nam je le manjši seznam darov. Vseled tega ne moremo priobčiti imen plemenitih darovalcev. Prosimo jih, naj nam oprostijo to nerodovoljno krivico. Tolaj nam jih zavest, da so s svojimi prispevki pripomogli k res lepemu uspehu prireditve. V paviljonih se je nabralo nad 4500 lir tako, da so nam sami paviljoni dali okoli 3800 lir čistega dobička. Ves čisti dobiček pa znaša nad 8500 lir. Se enkrat srčno hvala vsem c. darovalcem in c. odjemalcem in vsem našim gospe in gospicam za ta nepričakovan lep uspeh, ki bo pripomogel k olajšanju bednega stanja nesrečnih žrtiev, naše tužne Istre. Bog povrni vsem!

Odbor gospa in gospodičen za paviljone. Tržaško kolestarsko društvo »Balkan« bo priredilo v nedeljo, 17. t. m. izlet v Stanjel. Vsi člani »Balkana« ter člani drugih slovenskih primorskih društev so vabljeni, da se izleta gotovo udeležijo. Ob še nedoločeni uri in kraju se bo vršil pomenek glede delovanja, ki ga hočemo razvijati. Na izlet so vabljeni tudi vsi oni, ki žele pristopiti k »Balkanu«.

Danes zvečer točno ob 7. uri se bo vršila odbojna seja v običajnih prostorih. Seje se morajo udeležiti vsi odborniki, namestniki in pregledovalci računov. Vabljeni so tudi člani. Med drugim je določiti tudi natančen vzpored izleta.

G. Fran Biteznik, Gorica, priporočeno pismo za V. leži poste-restante Gorica.

Podružnica SPD v Vipavi bo priredila 17. t. m. običajni izlet na Nanos. Izlet se bo vršil ob vsakem vremenu. Kdor želi večerne zabave že na predvečer, 16. t. m., se naproša, da takoj sporoči podružnici v Vipavo, da se po možnosti pripravijo ležišča. Izletniki se prosijo naj vzamejo kozarce s seboj.

Predavanje v krožku »Znanost in umetnost«. V sredo točno ob 20. uri bo predaval biolog prof. dr. Giorgio Ravasini v krožkovih prostorih v ulici Ugo Foscolo 2, I. o predmetu »Eno stoletje katalize«. Kdor želi sedež, naj se sglasi med 15. in 16. uro.

Iz tržaškega življenja

Nevaren tolovaj pobegnil iz mestne bolnišnice. Naši čitatelji se gotovo še spominjajo onega ponesrečenega loma v železno blagajno v mestni bolnišnici, pri čemer so bili tudi aretirani trije policiji dobro znani tatovi, ki so bili zasajeni pri »delu«, med njimi tudi neki Marijan Cermelj, katerega so pa obdržali radi slabega zdravja v bolnišnici, kjer je bil seveda pod policijskim nadzorstvom. Temu nevarnemu roparju se je pa preteklo noč posrečilo pobegniti — ne ve se še kod je ušel — iz mestne bolnišnice brez sledu. Policija ga zasleduje.

Pasji zobje. Nekaj razdražen pes je vgriznil včeraj popoldne 16 letnega Danila Skabarja, stanujočega v Barkovljah št. 2, v palec desne roke. Mladenič je dobil prvo pomoč na rešilni postaji.

Iz niza življenja. Poskusi samomora in samomori so se v našem mestu že tako razpasli, da se človeku ni kaj čudnega ne zdi če čita v tem ali onem časopisu, da si je kdo vzel življenje bodisi s karbolno kislino, lizolom, s samokresom ali pa da se je vrغل v morje. Te dni pa ni bilo o samomorih ničesar slišati in človek je bil že mislil, da bo ta manija s časom izginila s površja.

63 letna Antonija Deluca, stanujoča v ulici G. Carducci št. 36, je imela pred včerajšnjim ves dan v mislih, kako bi se ločila od tega sveta. Po dolgem premišljevanju je prišla do zaključka, da bo iskala smrt v globini morja. In pri tem sklepu je tudi ostala. Kmalu potem, ko je legel mrak na trdno zemljo, je zapustila stanka svoje stanovanje ter šla na pomoč »Audace«, kjer se je vrгла v morje. Toda njen čin sta pravčasno zapazila dva pilota, ki sta pogegnala žensko na suho ter jo nato nesla v bližnjo bolnišnico.

Postrežek ga je poznal, odkril malo glavo in odgovoril: »Dvojica se je tu gori zastrupila, pa ju sedaj prinesejo doli na voz, da ju odpeljejo v bolnišnico.«

Okoli stoječi so komaj čakali, da bi kdo začel z razgovorom in so takoj dodali, najprej kratko, le po kako besedo, a potem se je razplel splošen razgovor:

»Siroti!«

»Bedak!«

»Moralo je jima biti težko, če sta posegla po strupu...«

»Pa po kakem: karbolni kislini! Pravijo, da jima je obama na dlani in stopalih popokala koža...«

»Od česa?«

Dalje,

na podna tla. Ako se to zgodi, ne bo veselilo samo mene, ampak, verujete mi, vso našo javnost.

Opazovalec. Zahvala. Odbor gospa in gospodičen za opremo paviljonov o priliki veselice za istrske žrtve si šteje v prijetno dolžnost, da izreče svojo najtoplejšo zahvalo vsem, ki so pripomogli, da je mogel odbor častno izvršiti prevzeto nalogo. V prvi vrsti se iskreno zahvaljuje vsem c. darovalcem, ki so prispevali v denarju ali z darovi v naravi (cveticami, pecivom, likerji, galanterijami, igračkami, pisarniškimi izdelki, z obleko, blagom za obleko, testeninami, čajem, čokolado, kakaom, s škatljami, marmelado, moko, sladkorjem in kavjo). Vsakdo do kogar so se obrnile naše nabiralke, se je prijazno odzval in, dasi se je nabiralo le zadnjih par dni, — bilo je vse tako negotovo, da se skoraj niso upale nabiralke pričeti z delom — se je vendar nabralo nepričakovano dosti in gmeten uspeh ni izostal.

S tretjajnim srcem se je odbor lotil dela v strahu, da bo vse trud zaman, ali da bi ne odgovarjal zaželjenemu uspehu. Z mrzlično delavnostjo so razvrščale naše gospe in gospodične podarjene in nabavljene predmete, ki so se tedaj bolj množili. Delo ni šlo izpod rok, kakor sicer ob stičnih prilikah in ni še bilo končano, ko so se začele vsipati na veselične prostore množice našega zavednega naroda. Tedaj pa je postalo kar vse elektrizirano in delo je šlo bliskoma od rok — razprodajanje se je vršilo z veliko naglico, tako, da je začelo kmalu primanjkovati vsega in strah, da bi ves ta »božji dar« ostal, je izginil.

Zaljubljen je veter, ki je tu pa tam silno pihal, odnesel glavno polje z imeni darovalcev in ostal nam je le manjši seznam darov. Vseled tega ne moremo priobčiti imen plemenitih darovalcev. Prosimo jih, naj nam oprostijo to nerodovoljno krivico. Tolaj nam jih zavest, da so s svojimi prispevki pripomogli k res lepemu uspehu prireditve. V paviljonih se je nabralo nad 4500 lir tako, da so nam sami paviljoni dali okoli 3800 lir čistega dobička. Ves čisti dobiček pa znaša nad 8500 lir. Se enkrat srčno hvala vsem c. darovalcem in c. odjemalcem in vsem našim gospe in gospicam za ta nepričakovan lep uspeh, ki bo pripomogel k olajšanju bednega stanja nesrečnih žrtiev, naše tužne Istre. Bog povrni vsem!

Odbor gospa in gospodičen za paviljone.

Tržaško kolestarsko društvo »Balkan« bo priredilo v nedeljo, 17. t. m. izlet v Stanjel. Vsi člani »Balkana« ter člani drugih slovenskih primorskih društev so vabljeni, da se izleta gotovo udeležijo. Ob še nedoločeni uri in kraju se bo vršil pomenek glede delovanja, ki ga hočemo razvijati. Na izlet so vabljeni tudi vsi oni, ki žele pristopiti k »Balkanu«.

Danes zvečer točno ob 7. uri se bo vršila odbojna seja v običajnih prostorih. Seje se morajo udeležiti vsi odborniki, namestniki in pregledovalci računov. Vabljeni so tudi člani. Med drugim je določiti tudi natančen vzpored izleta.

G. Fran Biteznik, Gorica, priporočeno pismo za V. leži poste-restante Gorica.

Podružnica SPD v Vipavi bo priredila 17. t. m. običajni izlet na Nanos. Izlet se bo vršil ob vsakem vremenu. Kdor želi večerne zabave že na predvečer, 16. t. m., se naproša, da takoj sporoči podružnici v Vipavo, da se po možnosti pripravijo ležišča. Izletniki se prosijo naj vzamejo kozarce s seboj.

Predavanje v krožku »Znanost in umetnost«. V sredo točno ob 20. uri bo predaval biolog prof. dr. Giorgio Ravasini v krožkovih prostorih v ulici Ugo Foscolo 2, I. o predmetu »Eno stoletje katalize«. Kdor želi sedež, naj se sglasi med 15. in 16. uro.

Iz tržaškega življenja

Nevaren tolovaj pobegnil iz mestne bolnišnice. Naši čitatelji se gotovo še spominjajo onega ponesrečenega loma v železno blagajno v mestni bolnišnici, pri čemer so bili tudi aretirani trije policiji dobro znani tatovi, ki so bili zasajeni pri »delu«, med njimi tudi neki Marijan Cermelj, katerega so pa obdržali radi slabega zdravja v bolnišnici, kjer je bil seveda pod policijskim nadzorstvom. Temu nevarnemu roparju se je pa preteklo noč posrečilo pobegniti — ne ve se še kod je ušel — iz mestne bolnišnice brez sledu. Policija ga zasleduje.

Pasji zobje. Nekaj razdražen pes je vgriznil včeraj popoldne 16 letnega Danila Skabarja, stanujočega v Barkovljah št. 2, v palec desne roke. Mladenič je dobil prvo pomoč na rešilni postaji.

Iz niza življenja. Poskusi samomora in samomori so se v našem mestu že tako razpasli, da se človeku ni kaj čudnega ne zdi če čita v tem ali onem časopisu, da si je kdo vzel življenje bodisi s karbolno kislino, lizolom, s samokresom ali pa da se je vrغل v morje. Te dni pa ni bilo o samomorih ničesar slišati in človek je bil že mislil, da bo ta manija s časom izginila s površja.

63 letna Antonija Deluca, stanujoča v ulici G. Carducci št. 36, je imela pred včerajšnjim ves dan v mislih, kako bi se ločila od tega sveta. Po dolgem premišljevanju je prišla do zaključka, da bo iskala smrt v globini morja. In pri tem sklepu je tudi ostala. Kmalu potem, ko je legel mrak na trdno zemljo, je zapustila stanka svoje stanovanje ter šla na pomoč »Audace«, kjer se je vrгла v morje. Toda njen čin sta pravčasno zapazila dva pilota, ki sta pogegnala žensko na suho ter jo nato nesla v bližnjo bolnišnico.

Postrežek ga je poznal, odkril malo glavo in odgovoril: »Dvojica se je tu gori zastrupila, pa ju sedaj prinesejo doli na voz, da ju odpeljejo v bolnišnico.«

Okoli stoječi so komaj čakali, da bi kdo začel z razgovorom in so takoj dodali, najprej kratko, le po kako besedo, a potem se je razplel splošen razgovor:

»Siroti!«

»Bedak!«

»Moralo je jima biti težko, če sta posegla po strupu...«

»Pa po kakem: karbolni kislini! Pravijo, da jima je obama na dlani in stopalih popokala koža...«

»Od česa?«

Dalje,

žino namestniške palače, od koder j e bil telefonično pozvan Treves, kajti ženske se je lotila močna nevtrastenja. Po prvi pomoči, katero ji je dal g. Treves, je bila ženska odpeljana v mestno bolnišnico.

Vesti iz Goriške

Batuje. V nedeljo, 24. t. m. priredi dekliška Marijina družba za Batuje-Selo veselico v Batujah. Vprizori se igra v treh dejanjih: »Večna mladost in večna lepota«. Sodelovalo bo tudi slov. izobraževalno društvo.

Vesti iz Notranjske

Iz Šturij pri Ajdovščini. Tudi pri nas je svetovna nevihta zaustavila vse društveno življenje in zlo, ki so pripravili evropski motgotci, je razplelo naše mlade nadebudne moči po

rodne prepire, od katerih je živila, dočim Italija tega ne pozna. Radi nas sprejmejo v njih naročje in vse mogoče ugodnosti nas čakajo v naši novi domovini. Ekscelencija pa je pozabila povedati, da je bilo pod njegovim vladanjem v Istri 79 šol zaprtih in da je ostalo veliko število župnij brez duhovnega pastirja. Obiljubljaj je tudi razne naprave: vodovod, ceste, železnice itd. od katerih bi imelo ne le prebivalstvo ampak tudi država korist, vsled česar je zgradba teh naprav v občo korist nujno potrebna. (Temu radi pritrdimo).

Vesela je jami, ki se je vršila popoldne, je bila slabo obiskana. Ljudske veselice, ki se je imela vršiti v velikem hotelu, domačini sploh niso obiskali. Plesali so vojaki med seboj, ker ni bilo domačih plesalcev.

Prireditve so se morale udeležiti tudi šolski otroci. Udeležili so se je tudi otroci iz Orehka. Iz Hrubeva pa je prišel Cavallieri avtomobil, ki je šel tja po otroke, prazen nazaj. 30 otrokom je ekscelencija Mosconi razdelil vinkulirane hranilne knjizice po 100 lir.

Omenjamo še, da je bila na predvečer bakljada, katere so se udeležili vojaki in fašisti. Zanimivo je, da je Ekscelencija govoril, da morajo Italijani in Slovenci skupno delati v blagor domovine, kmalu potem pa so fašisti upili »Abbasso i sciavi!«

NB. Gosp. orožniškemu stotniku povemo, da tega članka ni pisal g. Šibenik, kateremu je zažugal z ostrimi odredbami, ako bo v »Edinosti« izšel kak članek iz Postojne. Če želi ime dopisnika, mu je vedno na razpolago.

Poročilo o prvem rednem občnem zboru Kmetijske in vrtnarske gospodarske zadruga v Trstu

(Vrščil se je 29. junija 1921. v gostilni ex Subietta pri Sv. M. M. Spod.)

Važnost tega občnega zbora je odločilnega pomena. Na njem so se izvršili sklepi sestanka pri Sv. Jakobu od 2. februarja 1921. Gre za združenje kmetijskih združnih organizacij dežele v močno, enotno zadržno centralo. Kmetijska in vrtnarska gospodarska zadruga v Trstu je spremenila v tem smislu svoja pravila in tako pripravila pot združitvi vseh kmetijskih združb Primorja. »Goriška zveza« je že prepustila naši zadrugi vse blagovni promet in danes lahko rečemo, da postaja zadruga že središče vsega blagovnega prometa primorskih združb. Kmetijska in vrtnarska gospodarska zadruga v Trstu je določena po statutu centrala vsega zadržnega gibanja dežele.

Na občnem zboru so bili navzoči zastopniki podružnic: Loka, Bazovica, Osp, Dolina, Opčine, Sv. Peter, Gropada, Padriče, Salež, Sempolaj, Dutovlje, Avber, Plavje, Mačkovič, Kopar, Sv. Anton, Boljunc, Lovran, Mošćenice, Vepričan, Stanjel, Stjak, Ocizla, Klanec, Prestranek in mnogo članov iz tržaške okolice.

Predsednik Zlobec je otvoril občni zbor ob 10. uri popoldne, zahvaljujoč se za obilno udeležbo ter povdarjajoč važnost tega občnega zbora ne za drugo samo, marveč za ves naš kmetijski stan. Občni zbor je jasen dokaz in slika delovanja organov zadruga. Komaj leto in dan obstaja zadruga, a je že najmočnejša jugoslovenska zadruga v Primorju. Dosegli smo število skoraj 5000 članov, s čimer se ne more ponasati nobena dosedanja zadruga v celnem našem ozemlju, pripadajočemu Italiji.

Tajnik Škilan Anton je prečital letno poročilo: Naša zadruga se je hitro širila, kar jasno pričajo danci zastopniki 23. podružnice in številni člani matice. Delalo se je na vse kriplje, da se zadosti potrebam zadržnikov; če se temu ni vedno ugodilo, naj bi zadržniki upoštevali dejstvo, da je zadrugi primanjlo kovalno predvsem denarnih sredstev in strokovno naobraženih ljudi. Hitri razvoj je tudi preprečil, da ni bilo mogoče ustreči vsem, ker je bilo treba cepiti sile in pomanjkanje denarnih sredstev se je tembolj čutilo, čimveč se je zadruga širila. Da bi se temu kolikor toliko opomoglo, se je ustanovil Hranilni odsek, kamor naj bi zadržniki vlagali svoje prihranke in s tem pripomogli zadrugi do denarja. Zaželjen uspeh se ni dosegel v polni meri, kljub temu mora zaznamovati hranilni odsek L 139.105'60 hranilnih vlog, dvigov je bilo za L 53.510'10, saldo koncem leta 1920 je znašal L 85.595'05.

Promet zadruga je znašal okrog 4.000.000 — lir in sicer se je razprodalo članom 6452 g krme v vrednosti L 522.418'46, poljedelskega orodja za L 78.091'62, semen za L 19.853'55, sadnih

drevesc in trt se je članom razdelilo jako malo, tako da ne pridejo niti v poštev. Raznih drugih drobnarij se je razprodalo za L 99.583'70. Proti koncu leta so jeli poslati različne odseke, potom katerih je zadruga vnovčevala pridelke svojih članov (zelenjave, sadja, vina itd.) za L 78.500'—, mleka pa samo za L 19.000'—. Članom, raznim županstvom in kmetijskim združenjem se je razdelilo 856'12 q sladkorja za konzerviranje sadja in zboljšanje vina v vrednosti L 711.277'—, umetnih gnojil vsled pozne dobove pa le 420 q za L 14.700'40 galice 422'30 q za L 114.339'59, in žvepla 435 q za L 46.080'—. Članom se je dalo na posodo 24 trtnih škropilnic in 3 žganjske kotle. Zavarovalni odsek goveje živine ni mogel začeti s poslovanjem, ker nam je primanjloval strokovno naobraženega osebja, ki bi vodili ta odsek, ki je velike važnosti in zahteva mnogo požrtvovalnosti in smotrenega dela.

Zadruga je imela v preteklem poslovnem letu 27.276'54 lir čistega dobička.

Prečitali so se razni pozdravni dopisi kakor pismo narodnega poslanca g. Ščeka, g. Sanciina iz Boljunca, nakar se je razvila debata glede razdelitve čistega dobička. Rezultat debate je bil, da gre čist dobiček, ki bi se moral razdeliti med člane, v podporni sklad, in sicer z ozirom na več nezdgo pri živini, ki so jo pretrpeli razni člani zadruga.

Zadržni uradnik Stanko Čok prečita predlog o spremembi pravil zadruga, kar je dalo povod za šesturno debato. Debatu so vodili v glavnem g. Regent, dr. Slavik, dr. Besednjak in učitelj Turko Alf.; tu pa tam so segli v debato tudi razni zadržniki. V glavnem so bile enoglasno sprejete naslednje spremembe:

K točki I. Naslov se glasi: Kmetijska zadruga, r. z. z. o. z. s sedežem v Trstu. K točki II. Kmetijska zadruga ustanavlja razne odseke, ki se pečajo z različnimi panogami kmetijstva, kakor: 1. živinorejski odsek, 2. poljedelski odsek, 3. mlekarjski odsek, 4. sadjarjski odsek, 5. vinorejski odsek, 6. hranilni odsek, in druge v to stroko spadajoče odseke. 2. Stavi vladi in drugim činiteljem predloge. 3. Goji gospod. statistiko, 4. Prireja in podpira kmetijske razstave. 5. Ima pravico odpirati konsumne prodajalne. 6. Napravljata drevesnice in trtnice. 7. Ustanavlja kmetijske šole, prireja strokovne tečaje ter izdaja zadržno glasilo.

V vestnežne ravnanje zgoraj navedenih odsekov se sestavi pravilnik, po katerem bi se posamezni odseki ravnali.

K točki 4. Predlog za povišanje deleža na L 50'— se z večino odkloni.

K točki 20. V vestnežni in legalno poslovanje se točka 20. spremeni v tem smislu: Voli se širše načelstvo, sestojče iz predsednika, njegovega namestnika in 23 članov načelstva. Širše načelstvo voli iz svoje srede ožje načelstvo, sestojče iz 5 članov, ki morajo biti iz Trsta odnosno iz tržaške okolice, in je odgovorno širšemu načelstvu.

Dodatki: I. Smejo pristopiti k zadrugi tudi že obstoječe zadruga, morajo pa plačati najmanj za vsakih 10 članov 1 delež in največ toliko deležev kolikor ima članov. Imajo pa toliko glasov, kolikor imajo deležev. Pridružena zadruga je obvezana, oddati ves svoj razpoložljivi kapital v hranilni odsek Kmetijske zadruga, kakor tudi tri mesece v naprej javljati, kakšno blago potrebuje za svoje člane, in mora javiti Kmetijski zadrugi statistiko pridelkov, ki jih ima na razpolago za prodajo. Pridružena zadruga je dolžna odstopiti 10% svojega čistega dobička Kmetijski zadrugi.

ali II. Če obstoječa zadruga naj bi likvidirala ter vložila vse svoje imetje v hranilni odsek Kmetijske zadruga, ki ostane last članov razpuščene zadruga. Člani plačajo delež, določen v točki 12. ali III. Pridružene zadruga plačajo na vsakih 50 članov (številu pod 50 se smatra za celo) kakor tudi število nad 50 kolikor znaša čez 25, ki je z 50 deljivo, se smatra za celo) en glavni delež od 500 lir.

I. in II. točko mora novi odbor še natančneje proučiti ter predložiti na prihodnjem občnem zboru v odobritev.

V novi odbor so bili izvoljeni: Predsednik: Zlobec Josip, Sv. M. M. zg. 5. — Odborniki: Švab Anton, Sv. Ivan, Babič Jakob, Plavje, Sever Matej, Rocol, Miklavčič Josip, Koštabona, Šir-

ca Viktor, Dutovlje, Grmek Alfons, Avber, Čok Matevž, Lonjer, Pregarc Andrej, Log-Ricanjanje, Lovriha Anton, Dolina.

V nadzorništvo so bili izvoljeni: Predsednik: Dr. Slavik, Trst, Čok Vojtek, Škedenj, Turko Alf., Trst, Lah Iv., Sv. M. M. zg. 5. — Skrk Anton, Rocol, Ukmars Maks, Avber, Česnik Dragotin, Knežak.

Zadržno gibanje na Bregu

V našem ljudstvu je vzklija zavest, da morajo kmetovalci celega »Brega«, to je cele dolinske občine v enotno in močno združenje. Ta ideja je začela v našem ljudstvu živeti že leta 1919, a našla je večji razmah takoj za tem, ko so se ustanovile v Boljuncu, Dolini in Ospu podružnice tržaške vrtnarske zadruga. Posebno sijajen dokaz svoje življenjske sile pa je dala tu misel na občnima zboroma podružnice Tržaške vrtnarske zadruga v Boljuncu in Dolini dne 19. junija 1921, ko so člani soglasno sklenili, da se mora za celo občino Dolino ustanoviti enotna in močna kmetijska organizacija, ki naj se pridruži najmočnejši kmetijski zadrugi centrali za Primorsko. Nečije.

Vsled tega sta zgoraj označeni podružnici razposlali vsem korporacijam kmetijskega značaja v občini Dolina o krožni nastopne vsebine:

Ugledna

»Naš kmetijski stan po končani svetovni vojni ne napreduje, ampak nazaduje. A nazadovanje je začetek propasti.

Res je sicer, da se je med vojno in po vojni poplačalo mnogo dolgov, res je, da se je mnogo kmetijskih domov postavilo na trdne noge, ki so se prej mahnile, a so vendar druge okolnosti, ki pričajo o nazadovanju. Rešitev je v samopomoči. Pomagaj si sam in Bog Ti bo pomagal« pravaj pregovor.

Tudi naši zadržni voditelji širom Primorske, pobujeni po ljudstvu samem, so prišli na to samopomoč in si postavili načelo, naj se organizirajo kmetje cele Primorske v močno enotno kmetijsko organizacijo, ki naj bi v vsakem zadržnem okrožju — v vsaki občini — imela svojo podružnico.

Vsled velike potrebe in utemeljenosti navedene pobude, se je sklenilo na občinah zborih podružnic »Tržaške vrtnarske zadruga« v Boljuncu in v Dolini »v nedeljo dne 19. junija t. l., naj se za celo občino Dolino ustanovi enotna močna kmetijska organizacija, ki bi imela v večjih vaseh podružnice oziroma razprodajališča in zaloge in se bo pridružila najmočnejši centralni kmetijski zadrugi na Primorskem kot podružnica (pridruženica zadruga). Sklenilo se je tudi, izvoliti poseben pripravljalni ali ustanovni odbor, ki naj bi sestavljal pravila in ukrepe, ki so potrebni za ustanovitve. Ko bo odbor s pripravami gotov, naj skliče ustanovni občni zbor. Ta odbor naj bo ljudski kmetijski odbor, izvoljen po volji in želji ljudstva.

V ta odbor naj bi poslala vsa obstoječa združenja kmetijskega značaja primerno število članov in sicer:

1. Okrajna kmetijska Zadruga v Dolini 4 člane,
2. Zavarovalnica goveje živine v Borštu 3 člane,
3. Zavarovalnica goveje živine v Ricmanjih 2 člane,
4. Podružnica bivše kmetijske družbe kranjske v Dolini 2 člane,
5. Podružnica bivše kmetijske družbe kranjske v Ospu 2 člane,
6. Vodna zadruga za regulacijo osapške Reke v Mačkovičah 2 člane,
7. Podružnica Tržaške vrtnarske zadruga v Ospu 2 člane,
8. Podružnica Tržaške vrtnarske zadruga v Dolini 2 člane,
9. Podružnica Tržaške vrtnarske zadruga v Boljuncu 2 člane. — Skupaj 21 članov.

Podružnici Tržaške vrtnarske zadruga v Dolini in Boljuncu sta že izvolili svoje zastopnike in sicer: Jercoga Valentina iz Krogelja, Ivana Lovriha »Polirjev« iz Doline, Jerzala Matijo in Sanciina Antona iz Boljunca.

Da se zadeva čim prej izpelje, se tudi naslovljena zadruga naproša, da izvoli svoje zastopnike v pripravljalni odbor in prijavi njih imena »Podružnici Trž-

vrtnarske zadruga« v Boljuncu» v roke predsednika Mih. Slavca, in sicer vsaj do 20. julija t. l. na priloženi polji.

Z zadržnim pozdravom

Podružnici Tržaške vrtnarske zadruga v Dolini in Boljuncu, 24. junija 1921. Predsednik: Anton Lovriha l. r. — Predsednik: Mihael Slavec l. r.

Na naših ljudeh samih je, da uresniči pregovor: »Vsak je svoje sreče kovač«. Je sicer med nami nekoliko nezadovoljnih, ki se ne strinjajo s to idejo, ali hvala Bogu, skoraj vsi ti spadajo po svojem poklicu v druge stanove in ne v kmetijskega.

Kmetovalci! Združite se, odzovite se povabilu! Kmetovalec.

Poziv

Tovariši akademiki in srednješolci!

Ko to pišem, se ne pozivam na Vaš narodni čut, temveč na Vašo čast, na Vašo poštenost, ki čuti potrebo po novem delu na razvalinah naše dežele. Mi kladivarji in graditelji v razdobju dveh vekov, s krvjo napojenih in z nečestjo poteptanih, čujemo klice: na delo. Narod, izmoggan in izmučen v jarkih in barakah, tirja od nas obresti, tirja od nas žulje na rokah; tirja in nas prosi! Vprašajmo se, ali bomo držali križem roke in gledali, kako se ustvarja zgodovina brez nas? Odgovor je lahek, udeležitev zahteva delo.

Škoda fraz; socialci vzbudite se; ne prespette zgodovinske dobe socializma in socialnega dela med ljudstvom!

Postavite temelj svojemu delu v Primorju, vi kovarji, vi mladi, vi, ki se vam hoče življenja, ki je delo; vi fantje iz Gorice in okolice, Vipave, Krasa in tolimskih hribov, pridite v nedeljo, 24. t. m. v Gorico na občni zbor akad. fer. društva »Adrijce«.

Občni zbor se bo vrščil ob pol desetih predpoldne v gornjih prostorih kavarnar »Adriatic« (prej »Centrale« na Travniku. Do tega časa naj vsak akademik in akademikarka, srednješolci in srednješolke, javi na dopisnici svoj pristop k društvu pripravljenemu odboru na naslov: Bednarik Rado, stud. phil. Via S. Antonio št. 4, Gorica.

Tovariši! V nas je gorčično seme, ki naj se razraste v drevo, ki bo senčilo Triglav in Adrijco!

Gorica, dne 4. julija 1921. Bednarik Rado, stud. phil. l. r. Pavlin Alojz, stud. iur. l. r. Princič Jan, stud. iur. l. r.

Tovariši in tovarišice akademiki in srednješolci iz Gorice in okolice, Tolmškega, vipavske doline in Krasa do Komna vpišite se v akad. fer. društvo »Adrijce« in udeležite se gotovo občnega zbora tega društva v nedeljo, 24. t. m. ob 9½ predpoldne v gornjih prostorih kavarnar »Adriatic« na Travniku v Gorici. Pripravljalni odbor.

Književnost in umetnost

Našim pianistom in klavirskim gojencem nanajmo veselo vest, da izidejo v prihodnjih dneh »Klavirske skladbe« našega skladatelja prof. V. Mirka. Stale bodo 15 l. iztis (po pošti 1 l. več) ter sprejmeta naročila že sedaj knjižgarna J. Štoka in g. skladatelj. Natančneje poročilo in oceno prinesemo v eni prihodnjih številkih.

Gospodarstvo

II. mednarodni semenj vzorcev v Trstu. Odelek za avtomobile. Kakor poroča tiskovni urad, se izvršilni odbor prihodnjega mednarodnega semenja vzorcev v Trstu trudi, da se udeležijo semnja najtrdnjše italijanska industrijska podjetja. Tem podjetjem hoče odbor nuditi priliko, da se očistijo na zmogovit način nasproti inozemstvu, ki se udeležuje tržaških semenj vedno v velikem številu dobro se zavedajoč, kakšen pomen ima Trst kot shajališče evropske industrije in kot izhodišče trgovine na Balkan in Vzhod.

Velike težkoče pa so obstajale glede udeležbe s strani industrije avtomobilov. Udeležnje italijanskih tovarn avtomobilov je namreč razstavljalo strogo uredilo v smislu, da se izogibne posamezne trdke velikim stroškom, ki jim jih povzroča izlaganje izdelkov na semnjih in razstavah. Zato je združenje sklenilo, da se po semnju v Milano italijanska industrija avtomobilov ne bo več udeležila nobene razstave v tekočem letu.

Toda težkoče so se k sreči odstranile. Podpredsednik semenjskega izvršilnega odbora kom. Gvidon Segre je o priliki svojega nedavnega bivanja v Turinu predložil predsedniku gorimenovanega združenja inženjerju Marchesiju kakor tudi vitezu Agnelliju, delegiranemu upravitelju trdke Fiat, velik pomen, ki ga

ima razstavljanje znanih italijanskih avtomobilov zlasti v novih provincah. Vsled posredovanja gospoda kom. Segre je združenje sklenilo razveljaviti gornji sklep ter priporočiti svojim članicam, da se semnja v Trstu udeležijo.

Udeležba s strani industrije avtomobilov je torej zagotovljena. Eden največjih hangarjev semnja se bo priredil za oddelek za avtomobile.

Angleži in jugoslovenski trg. »Times« pri naša članek, v katerem se poziva angleška industrija, naj se vrže na jugoslovensko tržišče, ki ima veliko kapaciteto. List poudarja, da stoji na prvem mestu med uvozniki v Jugoslavijo Italija, ki je uvozila lani bombaznih izdelkov 3770 ton in volnenih 365 ton. Nizki kurs lire nasproti funtu, piše »Times«, je govoril za Italijo, vendar pa to ni dovolj, da opraviči premoč italijanskega izvoza v Jugoslavijo. Nerazumljivo je, zakaj zavzema Anglija tretje mesto, a ne prvega v trgovini z volno. Pisec upa, da Italija ne bo vzdržala prvenstva nad Anglijo. V Jugoslaviji da ima angleško blago veliko bodočnost, ker se tam cenijo njegova dobra kvaliteta in angleško poštenje. Pisec predlaga, da se v Jugoslaviji osnuje organizacija komisarijev za tekstilno blago. Ti komisariji bi morali dobiti v Angliji čim več kredita. Plačati bi morali v funtih, vendar naj bi se plačanja odložila, dokler ne bo razmerje med denarjem obeh držav povoljniješe nego je danes.

Svedska industrija vžigalic v Rusiji. Tivornič vžigalic d. d. v Kopenhagenu je predložila sovjetska vlada monopol na proizvodnjo vžigalic v Rusiji. Pred nekaj dnevi so šli 4 zastopniki tega podjetja v Moskvo, da se pogajajo s sovjetsko vlado. Svedska družba naj bi po sovjetskem predlogu prevzela vse tvornice vžigalic v Rusiji ter jih vodila dalje. Večji del proizvodnje bi se moral dati na razpolago Rusiji, a ostanek bi se mogel prodati v svobodni trgovini. Potrebni material bi se uvažal iz Svedske.

Promet v bratislavskem pristanišču v mesecu maju t. l. V tem mesecu (maju) se je prelozilo v bratislavskem pristanišču poleg 6.178 ton premoga, določenega za parnike, tudi 11.362 ton drugega blaga, od katerega je prišlo na izvoz 8588, na dovoz pa 2774 ton. Glede izvoza je omeniti v prvi vrsti Avstrijo, Ogrsko in Balkan. Poleg premoga, namenjenega za lastno potrebo, se je likal promet hrastovega lesa, železa, železnih in tekstilnih izdelkov, kož in usnja, sira, moke, smole, konopljinega semena itd. Uvozila se je pa: koruza, moka, kava, kože itd. Do konca meseca maja pa je bilo v bratislavskem pristanišču preloženega blaga 275 tisoč 500 ton, od katerih je prišlo na izvoz 145 tisoč 400 ton, na uvoz pa 130 tisoč ton. Glavni delež pristaniškega prometa ima čehoslovanska republika, namreč 45 odstotkov, ostali promet pa se tiče treh tujih držav. Interesantje se opozarjajo, da ima čehoslovanski donavski parobrodni urad v Bratislavi del pristanišča na razpolago ter daje radevolje tozadevne informacije.

Dogovori jugoslovenskih bank. Hrvatska eskomptna banka je raztegnila svoj delokrog na Dalmacijo. Pridobila si je kot afiliran, zavoda Prvo dalmatinsko ljudsko banko in Trgovinsko banko v Splitu. Imenovani banki bo sista otvorili podružnice v raznih mestih. V Dubrovniku bo ustanovila Hrvatska eskomptna banka svojo lastno filialko.

Transakcija v jugoslovenski industriji. Narodna banka v Zagrebu je kupila one delnice Zdrženih papirnic d. d. v Vevčah, Melendoh in Goricanah, ki so se se nahajale v italijanski posesti (39%). Razen tega je kupila velik del delnic delniške družbe »Clotilda« v Subotici. »Clotilda« proizvaja umetna gnojila. Drugi del delnic »Clotilde« je v posesti delniške družbe »Zorke«, prve jugoslovenske trdke za kemično industrijo v Zagrebu.

Jugoslovenska vlada gradi ladje za plovbo po Donavi. Belgrajska vlada je naročila tovarniš strojev »Schlick-Nicholson«, naj zgradi večje število ladij za plovbo po Donavi.

SILVESTER ŠKERL: Najnovejši kulturni pojavi na Slovenskem

Namenil sem se pisati o »najmlajši« ših, ki delajo na kulturnem polju onstran meje. Ni v mojih mislih, da bi kritiziral delo teh delavcev, ker je za to potrebno obširno znanje, ki meni manjka. A ker osebno poznam vse tiste, ki imajo za razvoj naše kulture največ pomena, in ker poznam njih misli in namene, se mi je zdelo primerno, da povem, kar znam, in seznanim tako tiste, ki so več ali manj odrezani od slovenskega kulturnega življenja, z njimi, ki gredo za Cankarjem in njegovimi sodobniki.

Iz tihega in dotlej nejasnega gibanja so se izluščili o priliki lanskih takozvanih »novemberskih prireditve« po duhu zelo močni voditelji nove struje: glasbenik Marij Kogoj, pesnik Anton Podbevšek ter slikarja in kiparja Fran in Tone Kralj.

zimskem času je bilo donajanje zelo težavno iz zamudno; pri obilem snegu je pa vse promet običal, nastalo je pomanjkanje. Večkrat so se rudarji radi tega pritožili in dvorna kamera v Gradcu je leta 1646. zaukazala, naj se skrbni za pravočasen dovoz žita k rudniku in glada, da se težakom-rudarju le dobro žito preskrbi, da ne bo vednih pritožb.

Leta 1657. se je zaukazalo iz Dunaja, naj se plačuje rudarje le v denarju, odpadejo naj normalija — Pfennwert. A 4 leta pozneje se rudarji pritožujejo, da ne dobe plače v denarju in zato tudi žita kupiti ne morejo; lačni pa ne prenačajo napora v jami. Zato pride zopet ukaz l. 1663, naj se rudarjem poleg plačila daja tudi dobro in zdravo žito. Ko se je rudnik bolj razvijal in so kmetije po gorskih slemenih nastale, je bilo treba skrbeti za prometna sredstva. Konji je sicer res stopal urno, a ko je nosil v hrib 3 stare cente, se je le spotil in utrudil. Donajanje s konji ni več zadostovalo.

(Dalje prih.)

Hečaj zgodovine idrijskega rudnika

Mlad delavec — pojser — je sposoben, naj za delo kakor njegov že oslabeli oče, zato se čudno zdi, ako on dela pa le polovico ali celo še manj plače za to dobi. Zgodi se, da Peter dela, a dobi eno tretjino, Pavel pa nič ne dela in uživa ostali 2 tretjini. A Pavel je prej delal pri rudniku in tu pustil svoje moči. Zato je prav, da sedaj, ko je oslabel, tudi od rudnika dohodke uživa. Malo vičla je za novega rudarja, ko mu za druge odtegnevo plačo; pri tem pa zavest, da ko on obnemore, bo drugi za njega delali in rudniška blagajna ne trpi škode.

Do tega časa niso pri rudniku delali nikakega proračuna. Kopali so kolikor in kakor jim je čas in prostor dopuščal, prodali v letu napravljeno rudo in dobili ček je spravil erar. Erar se ni mnogo brigal, naj je bilo kako leto več ali manj, zadovoljni smo bili s tem, kar nam Bog da. Steinberg predlaga, naj se določi za vsako leto vsaj približno, koliko je iz zemlje vzeti oziroma koliko kubikov se naj izkopije in koliko srebra naj se na

leto zgotovi; potem šele zamoremo računati, kako naj dobiček razdelimo in koliko ga smemo za preskrbo obnemoglih določiti. Dvorna kamera je upoštevala ta nasvet in določila, naj dobi vdova 20 kr. tedensko, vsaka sirota do 15 let pa 4 kr. iz rudniške blagajne, ko je videla, koliko znašajo provizije in koliko približno čisti dobiček. Leta 1742. je znašala vsa preskrbina ali nenizjon rudarskih vdov in sirot 2049 gl. v žitu in 1024 gl. v gotovini.

Prvi provizijski pravilnik — Provizijsnormalne — je izšel leta 1783. Določa za rudarja — kopača — Häuer — 36 kr. za vdovo 18 kr. in sirote do 12 let po 3 kr. tedensko.

Godnim delavcem, ki so imeli kaj sveta, se pa provizija sploh ne da; mladim vdovam pa naj se nakloni odpravnina.

Po novi uredbi so bili prizadeti na veliko slabšem kakor prej. Zato je vladalo veliko ogorčenje, splošen jok in obup. Delavstvo je vložilo prošnjo na cesarja Jožefa. V prošnji je rečeno, naj raje vse pri starem ostane, z novo odmerjeno provizijo prizadeti ne morejo živeti. Vsi uradniki so prošnjo podpisali.

Leta 1791. je prišel drugi normalne, ki je ostal skoraj 100 let v veljavi. Vdova je dobila mesečno 3krat 81 kr. v gotovini a žito za se in za vse otroke ter 4 sežnje drv brezplačno.

Vsako leto so pa pregledovali sirote in onemogle. Če je bil kateri sposoben za delo, je moral zopet prijeti kladivo. Zdrave vdove so pa morale brezplačno snajžiti po pisarnah.

Cena žitu pa ni bila vedno enaka, zato se večkrat proračun ni vjemal z računom, tudi so nekateri delavci — samski — godrnjali, ko je tovariš pri istem delu dobil sicer enake svote v denarju, a veliko več žita kakor oni. Za vsakega otroka je bila določena gotova mera. Ker je bilo za samce lažje za računati, ker so samaki delavci trčili — enak zaslužek, zato se je počasi skušala odpraviti pristojbina žita in drv. Starejši delavci, posebno pa še matere so bile proti temu, ker draginje niso tako občutili, ko je bilo vsaj kruha zadosti. Izšli so provizijski normalni še leta 1885. in l. 1892, ki so jim pustili še žito in drva zastoj. Maja meseca l. 1901. pa so na znanem shodu govorile 3 stranke. Dve sta naglašali v tem, da se prihodek v ži-

tu in drvih odpravi. Rekle sta: le denar sem, mi si lahko sami žito preskrbimo. Govorniki ene stranke je pa opozarjal na draginjo, ki je rudarji do tedaj niso občutili, jo pa bodo odselej, ker je zlasti drva le težko dobiti. Do glasovanja ni prišlo, vendar je lahko višji uradnik iz Dunaja poročal, da sta 2 stranki proti žitu, le ena je za žito in drva.

Žito:

Ko so se naselili prvi rudarji v Idriji, so morali skrbeti za živež. V Idriji sami niso nič pridelali, kmetje na okrog so šele pozneje nastali, zato so rudarjem od daleč tvorili žito ali moko.

Najstarejši podatki segajo kar 400 let nazaj. Tako se bere v listini od 14. januarja 1523, da je neki Andrej Kibarnik iz Kranja ponudil žito rudarjem v nakup. Ko pa je l. 1580. erar sam prevzel ves rudnik, je sam preskrboval za svoje delavce potreba živila, predvsem žito. To potrjuje poročilo od 19. januarja 1616, ki omenja, da je rudniški ključavničar Peter Ebner dolžan na žito 12 gl. 1 kr.

Martj Kogoj je priredil s pomočjo operne pevke gđ. Zikove v unioński dvorani koncert, na katerem so se pojavljali med drugim tudi že natisnjeni »Trije solosepi s spremljevanjem za klavir«. »Istrski motivi« ostane človeku v spominu, tako da se mu zlijejo solze, če se spomni od pogledu na istrsko pokrajino nanj; vsaj meni se je zgodilo tako. In vse druge Kogojeve skladbe! Bil je res izredno lep večer... Edino žal mi je bilo, da nisimo slišali zaradi odpovedi g. Brezovška Kogojeve »Tugge«, dela, ki je trenutno ko nevihta na morju in trenutno ko »tiha družinica« Andrejeva... Če poslušam Kogoj, se mi za da poslušam sebe, kadar sem napolnjen v mrzlici in plavajo moje misli skozi hude viharje in nato zasije žarek, ki se takoj skrije za gromom, dokler ne izzveni vse v ozdravljenju...

Kdor ima dušo, jo najde v Kogojevi glasbi, to je široka duša, polna bogastva za vsakogar in polna skrivnosti.

»Glasbena Matica« izda v najkrajšem času njegove »Skelede strelce« in »Viharjo zastavice«, ljubke kompozicije, ene za klavir, druge za petje s spremljevanjem klavirja.

Mnogo so govorili v glasbenih krogih o Kogojevi operi »Krst pri Savici«. Kar je resnice na tem, je to, da ima Kogoj že marsikateri odlomek komponiran, tako intermezzo, kajti opera bi bila po njegovih mislih enodejanka z intermezzom; potem začetek in vmes še marsikaj. A eno mu manjka: besedilo ni še dovršeno. France Bevk mu je nekaj časa pisal, a iz vsega ni bilo nič; kljub temu, da ima delo zamišljeno in skicirano v vsako potankost, mu manjkajo še vedno besede, ki jih ima postaviti pod glasbo. Kar je pa komponiranega, se slišal in moram priznati, da sem slišal nekaj izredno lepega.

Prav zadnji čas je uglasbil Kogoj »Ojdpove« zbor. Sentviški dijaki so vzporedili koncert šolskega leta Sofoklejevega »Kralja Ojdpaja« v prevodu prof. Omerze. In k temu prevodu je komponiral Kogoj zbor. Šest zborov, — slišal sem jih le v pomanjkljivem, diletantskem izvajanju — ki odgovarjajo imenitno svojemu namenu, polni so originalnosti kljub temu, da so najprej nejeze konstrukcije...

Mnenja o pesniku Antonu Podbevšku so zelo različna. (Eni pravijo, da je norec, drugi da je ženij; jaz pa pravim, da ni ne eno ne drugo, ampak da je dober pesnik). Ko je prinesel »Dom in Svet« l. 1919. prve Podbevškove pesnitve, si ni znal narediti prav ničesar jasne sodbe o njem. Stari so ga tedaj proglasili za norca, ker piše o »žoltih lilijah«, mladi niso vedeli, ali naj mu zupajo ali ne. Zdaj, po približno dveh letih, je narobe: mnogo starih gleda bolj zaupljivo vanj kot mladi. Vsakdo, ki ga čita, je presenečen od njegovega načina izražanja. Če ima kaj povedati, nariše najprej okrog sebe z raznobranimi kredami kroge v najrazličnejših velikostih, preobleče se desetkrat v minuti ko Frogoli in iz raznobranih refleksorjev pada nanj luč... Vse polno je take zunanje opreme. In vendar, če se pogleda v to, ima vse svoj fantastični čar, brez tega bi Podbevšek ne bil Podbevšek in zgubil bi mnogo. Kar mi pa povedati, je zgodovina slovenskega naroda, ki se dviga iz razvalin svetovne vojske in išče poti, po kateri naj hodi dalje, da pozabi preživele grozote. Borba junaka njegovih pesmi, tistega »jaz«, je borba nas vseh... Tj. kaj ga dela najmodernejšega pesnika našega naroda, je: »Človek z bombami«. »Človek z bombami« je namreč naslov zbirke vseh doslej objavljenih pesnitev — (izdala jih bo najbrž »Matica Slovenska«, jaz sem jih prevzel na nemški jezik, v katerem izidejo v doglednem času). Moj bog! Nad naslovom se zadržajo mnogi čitatelji. Če je rabil srednjeveški romantični pesnik kot primer za svojo duševno borbo — vojaka z mečem, na konju, zakaj ne bi smel modern, romantičen pesnik rabiti kot primer — modernega vojaka z bombami? Če jih tako pogledaš, so ti vsi Podbevškovi izrazi jasni in enostavni, da se sam sebi čudiš in si ne moreš misliti, kako da si se mogel kdaj spotakniti nad takimi stvarmi.

Nikoli mi ni pokazal Podbevšek svojih novejših pesnitev, tistih, ki so nastale potem, ko je zaključil svojo prvo zbirko; pravi pa, da so mnogo boljše in mnogo zrelejšje od doslej objavljenih; tudi o eni svoji dramatični pesnitvi mi je včasih pravil in da je odkril prvo slovensko pesnico, Vido Taufferjevo. Zdaj prinaša »Dom in Svet« nekaj njenih pesni. Mogoče bo res nekaj vredna ta pesnica (bral sem zvezek njenih pesni), a v velike pesnice ne verujem, ker ne poznam v vsej svetovni literaturi nobene...

In ker sem že zašel na stranpot, naj omenim še Srečka Koporca, ki je gotovo bolj vreden, da se ga spomnim. To je namreč Kogojev učenec, ki je komponiral nekaj prav lepih zborov, ki jih bo proizvajal pod njegovim vodstvom pevski zbor delavskega društva »Svoboda«, med njimi »Gvadalkivir« in »V snežni burji« ter prekladije za orgle.

Brata Kralj... Zasedoval sem tri razstave in med drugo in tretjo sem hotel redno vsak teden k njima na Posavje. Starejši, Fran, je bil vedno doma in pri delu; mlajši, Tone, pa je bil večino časa v Pragi, kjer se študira na akademiji. Opazoval sem res zanimiv proces razvoja. Skoro vsak teden je storil Fran korak naprej, skoro vsak teden mi je pokazal nekaj novega... In ko je prišla razstava, sem videl niz del, katerih postanek in razvoj sta mi bila dobro znana, in sem mogel pregledati vse trudapolno delo dolgih mesecev, ki se zdi na razstavi ko igrača. — Fran ima svojo posebno harmonijo v formi. Ima svoje znake in znamenja, ima svojo barvno boliko barv in ima tisto divno čisto linijo. Če pogledaš njegove črte, se ti zdi, da jih ni nihče naredil, da so od vekov. In potem, koliko lepih stvari ima povedati! Novela »Materin egoizem«, preslavlja pesem »Pekoča vest«, težak roman »Stari« — a ne le slike, tudi kipi, na primer »Umetnik« — pesem, kakršne je pisal Župančič nekdanj... In tista parabola »Dvojni ljudje«, ko da jo je sam Kristus povedal v davnih časih.

Ne vem, če ste me razumeli, ne da ste videli tistih umetnin, a eno vam je jasno: Fran Kralj naslika dolgo novost na eni sliki in ker ne predstavlja slike enega samega trenutka, ampak trajanje, izraža na platnu ali kjerisvodi svoje misli v taki obliki, da se moraš potruditi in iskati: gledati dolgo, da razumeš trajanje, da občutiš daljino, ki je na d začetkom in koncem misli...

Toneta nisem mogel opazovati nikoli »pri delu«. Nikoli mi ni povedal ene svoje misli; tih je in ponižen kot božji vojak. In v njegovih delih — pravijo, da ni nobene razlike med njegovimi in bratovimi deli! — je vse čisto jasno, omejeno, ne smeš si nič več predstavljati, kot to, kar je naslikal. In to je, mislim, bistvena razlika med njima. Če gledaš Franovo sliko, ti je, da si metulj in da lahko blodiš po širokem vrtu brez strahu, da se udariš ob zid. Tonetova slika pa je omejena. Njegove prelepe radirke — takih radirank še ni bilo v slovenski razstavi v Jakopičevem »viljo« — »Rojstvo« in »Delo« in »Smehljaj« in »Obsodba« — vse to so trenutki, vključeni v prekrasno obliko. In tudi tista velika velika slika »Ob zatonu življenja«, na kateri so naslikani ljudje, ki hodijo, drug poleg drugega, v objemu, v spremstvu malih otročičev, za smrtjo, razsvetljeni od poslednjega solnčnega žarka v temo...

Mehak in sanjaj je pa ravno tako ali še bolj, kot njegov brat. In pobožen: njegov Kristus in njegovi osnutki za cerkev v D. nam pričajo o tih, globoki njegovi veri, s katero vsakemu imponira, pa naj si je najhujši brezverec.

V Ljubljani bomo videli zdaj tudi spomenike od bratov Kraljev. Fran, ki je že izdelal spominsko ploščo p. Stanislavu Škrabcu, je dovršil zdaj spomenika Borštnika in Verovška, ki ju je naročil ljubljansko Udrženje gled. igralcev in ki se odkriva dne 3. julija t. l. Oba spomenika bosta stala v atriju opernega gledališča, kjer sta delovala oba prvaka naše dramske umetnosti.

Spomenika sta izdelana iz mramorja — najlepša, kar jih ima do zdaj Ljubljana. — Tone je dobil prvo nagrado za spomenik za »Neodrešeno domovino« ter ga bo prihodnje leto mislil izdelati.

To so torej tisti štirje, ki so takorekoč začeli reformirati slovensko kulturo umetnosti; so ljudje, ki vedo, kaj je treba, dasi so različni v značajih.

Ob tej priliki naj izpregovorim še o Angelu Cerkeniku, ki spada pravzaprav še mednje, ki ga pa z njimi ne izenčujejo, ker je stopil šele pozneje v javnost. Pravzaprav ima javnost še prav malo od njega; svoje mnenje naslanjam na še neobjavljena dela. Edino »Pogovor«, ki so izhajali v gledališki reviji »Maska« in ki se bodo končali v zadnji številki te revije, ki izide prav te dni, so doslej natisnjeni poleg nekaterih kritičnih esejev, ki pričajo o strogem kritičnem duhu in o prirojeni spretnosti pisateljevi. »Pogovor« so roman, ki se godi med vojno; in med vojno se godi vse, kar je doslej napisal (kar je še v rokopisu), do novele »Zločin«; tako ura ma »V kaverni«, novela »Padel za domovino...« in drugi del Pogovora: »Prostitutka Zoša«; poslednji dve stvari izideti v nanovo oživljeni nekdanji delavski reviji »Svoboda«, katere prva številka izide te dni pod imenom »Kres«.

Angelo Cerkenik seira na fino psihološke probleme, tako da se ti zdi, da čitaš včasih — si licet parva... — Dostojevskega. Vrh tega je njegov način pripovedovanja zanimiv in originalen. Poln idej, socialist posebnega kova, vse vre iz njega, na vsaki strani pove nekaj lepega, novega, da te prevzame, je ob-

enem trezen opazovalec in vnet borec proti slabostim človeške družbe...

Moja želja je, da bi se izvršil tudi v gledališču, v naši dramski produkciji in v naši odrski umetnosti skoraj preobrat na boljše, tako da bo tudi tam naraščaj, kakoršnjega imamo na vseh drugih poljih. Žalibog ne morem še o tem poročati. Počakajmo, kaj prinese bližnja bodočnost...

Borzna poročila.

Trst, dne 12. julija 1921.

Jadranska banka	300
Cosulich	342
Dalmatia	272
Gerolimich	1317
Libera Tricistina	471
Lloyd	1630
Lussino	700
Martinich	163
Oceanica	30
Premuda	370
Tripovich	330
Ampela	58
Cement Dalmatia	342
Cement Spalato	314

Tuža valuta na tržaškem trgu:

Trst, dne 12. julija 1921.	
avstrijsko-nemške krone	3.— 3.25
čehoslovaške krone	27.— 28.—
dinarji	54.50— 55.50
leji	30.50— 31.25
marke	28.— 28.50
dolarji	21.60— 21.90
francoski franki	169.50— 170.50
švicarski franki	360.— 365.—
angleški funti papirnati	80.— 80.50
angleški funti, zlati	91.— 93.—
napoleoni	76.— 76.50

Poslano *)

IZJAVA.

Jaz, Franc Fabjančič iz Hrušice štev. 77, preključujem žalitev, ki sem jo izrekel na občnem zboru Mlekarnice v Hrušici proti Mariji Ivanc katere je postopala po vsem p.šeno pri prodajanju mleka.

V TRSTU, 12. julija 1921.

Franc Fabjančič.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo, plača polovico ceno.

FRANC GORJANEC, tesarski mojster v Postojni, rabi več tesarjev za trajno delo. 1211

DNE 24. julija se vrši javna zabava na Brjah pri Koprivi, katero priredi temkajšnja mladina in ne veselica društva »Zarja« kakor je bilo pomotoma objavljeno. 1212

MEBLIRANO sobo z dvema posteljnima, se odda v najem. Marizza, Nabrežina št. 142. 1209

SAMOSTOJNA korespondentinja za italijansko in slovensko ali nemško, zmožna strojepisja, eventualno stenografije, se sprejme v večje trgovsko podjetje v Ljubljani. Pogoji po dogovoru; ponudbe pod »Ljubljana« na upravnishvo. 1210

AVTOMATičEN orkestron, skoraj nov, pripraven za vsako dvorano, se proda. Ulica Udine 40, mlekarna. 1213

HISICA na Opčinah št. 508, z dvema sobama in kuhinjo, zraven hlev, klet, 400 sežnjem zemljišča se proda za saldo ceno L 10.000. Lastnik Bidoli. Drugo zemljišče 1000 sežnjem blizu rocolske postaje. Carducci 28. Kremser. 1208

POZORI! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, Via Madonna 10, L. 38

40 kranjskih panjev čebel, proda Alojz Sorta, Gor. Branica, p. Stanjel. 1169

559

PRODA SE

dvonadstropna trgovska hiša z vrtom na glavnem trgu št. 37 v Škofjiloki. — Kupec dobi stanovanje in trgovski lokal. Pismene ponudbe naj se pošljejo na lastnika hiše.

Octeva kislina za uživanje

80%, dobrega ukusa

za 50 kg 100 kg 1000 kg
po L 6.25 6.— 5.80

99%, ledena

za 50 kg 100 kg 1000 kg
po L 7.75 7.40 7.20

Za manjše ali večje količine posebne cene.

COLONIALE OLANDESE

Družba za uvoz in izvoz

Trst - Pier Luigi da Palestrina št. 2

FOTOGRAF ANTON JERKIC, TRST, ulica Roma (poštna ulica) 24, Gorica, Corso Verdi (vrtna ulica) št. 36 priporoča se svojim sorojakom. [35]

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, urar, Marzini 46 (v bližini drvenega trga). 25

URARSKI pomočnik, priden, samostalne delave, dobi takoj mesto. Vjekoslav Siničić, urar, Matulje pri Opatiji. 1149

ZLATO IN KRONE plačuje po najvišjih cenah F. Pertot, via S. Francesco 15, IL. 1189

ZENSKO pisarniško moč rabi lesna trgovina na deželi, z znanjem slov. in italijanskega jezika v govoru in pisavi. Nastop takoj, plača po dogovoru. Ponudbe pod »Zmožnosti 205« pošto ležeče Ajdovščina. 1192

PRILIKA. Proda se Vollgatersäge. Pojasnila v via del Ronco 2. 1197

MIRODILNICAR, izurjen, Slovenec, ki pozna italijansko, se išče takoj. Ponudbe pod »Mirodilnica« na upravnishvo. 1207

NAZANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zimске obleke in letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilen obisk. A. Mer-molja Rieger, ulica Commerciale 3. 586

! KDOR HOČE KAJ KUPITI
KDOR HOČE KAJ PRODATI
KDOR IŠČE SLUŽBE, ITD.
INSERIRAJ V »EDINOSTI« !

ŽUPANSTVO V ŠEMPASU

vabi vse one v tukajšnjo občino pristojne, a v drugih občinah bivaajoče osebe, da dološljejo do 20. julija t. l. svoje natančno izpolnjene družinske liste (ime, priimek, očetovstvo, materinstvo ter stan, opravilo in bivališče) izdane od občine bivališča.

Te liste rabi županstvo za sestavo imenika oseb, ki so glasom S. German-ske pogodbe zadobile italijansko držav-ljanstvo po polnem pravu.

560 Izredni komisar: Savolli.

Avtomobilna črta Trst-Volosko-Reka

Urniki od 1. julija 1921

Lir	Tja	ODHOD	Nazaj	Lir
—	7.—	Trst (P. Oberdan)	12.—	8.35
3.80	7.40	Bazovica	11.25	25.06
6.90	8.10	Kozina-Herpelje	11.—	22.85
7.0	8.15	Tublje	10.50	20.45
8.75	8.25	Materija	10.40	20.20
9.45	8.35	Markovščina	10.30	18.70
10.20	8.45	Gradišče	0.20	17.85
11.05	8.50	Obrov	10.10	16.95
12.—	9.—	Hrušica	0.05	16.05
13.—	9.10	Podgrad	10.—	15.86
13.55	9.15	Račice	9.55	14.25
14.55	9.30	Starad	9.45	13.25
16.15	9.45	Pasjak	9.15	11.65
16.75	9.50	Šupljane	9.05	11.03
17.75	10.—	Rupa	8.10	10.—
20.50	10.20	Permani	8.30	7.25
21.60	10.30	Jurdani	8.20	6.15
22.25	10.35	Juščiči	8.05	5.40
24.—	10.45	Matulje	8.—	4.30
25.35	11.—	Volosko-Opatija (trg)	7.30	3.—
28.35	11.15	Reka (Trg C. Battisti)	7.—	—
28.85	11.45	Podgrad	—	—

Trst Podgrad

Lir	Tja	ODHOD	Nazaj	Lir
—	15.0	Trst (P. Oberdan)	8.30	13.—
3.80	17.10	Bazovica	8.—	10.20
6.90	17.35	Kozina-Herpelje	7.40	7.50
7.50	17.50	Tublje	7.25	6.60
8.75	18.—	Materija	7.15	5.35
9.45	18.10	Markovščina	7.05	3.85
10.20	18.20	Gradišče	6.50	3.—
11.05	18.25	Obrov	6.45	2.10
12.—	18.30	Hrušica	6.4.	1.20
13.—	18.40	Podgrad	6.30	—

Redilni prašek za živino

za konje, rogato živino ovce, in prašiče, se rabi z n. jboljšim uspehom: ako živina ne more jesti, slabo prebavlja, zboljšuje pri kravah mleko in je dobro varovalno sredstvo proti kuž. boleznim. Prašek proti kašlju za konje. Sigurno sredstvo proti kašlju in pljučnemu kataru pri konjih. Priporoča in razpošilja: 548

Lekarna v Vipavi

Starejšo pisarniško moč

zmožno tudi laščine

išče „lesno podjetje“.

Vstop takoj. 550

Naslov pove upravnishvo „Edinosti“.

ETERNIT

se dobi v poljubnih množinah v zalogi

K. KANALC

Št. Peter na Krasi

ETERNIT

Trgovsko-obrtna zadruga

v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 3, I.

sprejema hranilne vloge

od L 1 dalje.

Navadne vloge obrestuje po

4 1/2 %

večje po dogovoru

Trgovcem otvarja tekočo čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom.

— Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila

po najugodnejših pogojih na vknjižbe,

na osebno poroštvo, na

zastave vrednostnih listin.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.

Uradne ure vsak dan izzemš nedelj in praznikov od 8 do 1.